

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

**ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ**

Τμήμα Νοσηλευτικής

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«Φροντίδα και υποστήριξη παιδών και εφήβων
με ειδικές ανάγκες υγείας στην κοινότητα»**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Κοινοτική Νοσηλευτική και Προαγωγή της Υγείας
σε ευάλωτες και περιθωριοποιημένες κοινωνικές ομάδες»**

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:

κ. Στυλιανή Τζιαφέρη

ΛΕΚΑΚΗ ΕΛΙΣΑΒΕΤ

ΝΟΣΗΛΕΥΤΡΙΑ

**Φεβρουάριος 2024
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ**

Copyright © ΛΕΚΑΚΗ ΕΛΙΣΑΒΕΤ, 2024

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο των απαιτήσεων του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Ειδίκευσης «Φροντίδα και υποστήριξη παιδών και εφήβων με ειδικές ανάγκες υγείας στην κοινότητα» του Τμήματος Νοσηλευτικής. Η έγκρισή της δεν υποδηλώνει απαραίτητως και την αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Πανεπιστήμιου Πελοποννήσου.

Βεβαιώνω ότι η παρούσα διπλωματική εργασία είναι αποτέλεσμα δικής μου δουλειάς και δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής. Στις δημοσιευμένες ή μη δημοσιευμένες πηγές που αναφέρω έχω χρησιμοποιήσει εισαγωγικά και όπου απαιτείται έχω παραθέσει τις πηγές τους στο τμήμα της βιβλιογραφίας.

Υπογραφή

Μέλη Συμβουλευτικής επιτροπής

Επιβλέπουσα: Στυλιανή Τζιαφέρη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

Μέλος: Μιχάλης Ηγουμενίδης Αναπληρωτής Καθηγητής

Μέλος: Παντελεήμων Περδικάρης Αναπληρωτής Καθηγητής

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ θερμά την οικογένειά μου, που με υποστήριξε σε όλη τη διάρκεια παρακολούθησης του μεταπτυχιακού καθώς και της συγγραφής της διπλωματικής μου εργασίας, όπως επίσης και την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, την κ. Τζιαφέρη, που ήταν εκεί για εμένα, σε όποιο σημείο την χρειαζόμουν.

Ευχαριστώ κ εσένα που έφυγες νωρίς ,μα είσαι πάντα και παντού μαζί μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	7
ABSTRACT	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	11
ΜΕΘΟΔΟΣ.....	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΟΜΑΔΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΡΟΗΣ.....	18
1.1. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΕΥΑΛΩΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ.....	18
1.2. ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΡΟΗΣ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΩΝ ΑΡΘΡΩΝ.....	19
1.2.1 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ.....	19
1.2.2 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΤΡΙΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ.....	20
1.2.3 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΑΜΕΑ.....	21
1.2.4 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΑΝΕΡΓΟΥΣ	22
1.2.5 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ.....	23
1.2.6 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΘΙΣΜΟΥΣ.....	24
1.2.7 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΨΥΧΙΚΗ ΑΣΘΕΝΕΙΑ...25	25
1.2.8 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΑΣΤΕΓΟΥΣ.....	26
1.2.9 ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΞΕΝΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ.....	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΤΗΣ ΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ.....	28
2.1 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ.....	28
2.1.1 ΕΛΛΑΔΑ.....	28
2.1.2 ΟΛΛΑΝΔΙΑ.....	29
2.1.3 ΙΡΛΑΝΔΙΑ.....	30
2.2 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΤΡΙΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ.....	31
2.2.1 ΕΛΛΑΔΑ.....	31
2.2.2 ΝΟΡΒΗΓΙΑ.....	32
2.2.3 ΚΙΝΑ.....	32
2.3 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΑΜΕΑ.....	33
2.3.1 ΕΛΛΑΔΑ.....	34
2.3.2 ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ.....	34
2.3.3 ΣΚΟΤΙΑ.....	35
2.4 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΑΝΕΡΓΟΥΣ	36
2.4.1 ΕΛΛΑΔΑ.....	36

2.4.2 ΓΕΡΜΑΝΙΑ.....	37
2.4.3 ΕΛΒΕΤΙΑ.....	38
2.5 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ.....	38
2.5.1 ΕΛΛΑΔΑ.....	38
2.5.2 ΝΟΡΒΗΓΙΑ.....	39
2.5.3 ΚΑΝΑΔΑΣ.....	40
2.6 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΨΥΧΙΚΗ ΑΣΘΕΝΕΙΑ.....	41
2.6.1 ΕΛΛΑΔΑ.....	41
2.6.2 ΚΙΝΑ.....	42
2.6.3 ΙΑΠΩΝΙΑ.....	42
2.7 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΑΣΤΕΓΟΥΣ.....	43
2.7.1 ΕΛΛΑΔΑ.....	43
2.7.2 ΑΦΡΙΚΗ.....	44
2.7.3 ΑΓΓΛΙΑ.....	45
2.7.4 ΒΡΑΖΙΛΙΑ.....	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ (ΠΙΝΑΚΕΣ ΑΡΘΡΩΝ).....	47
3.1.1 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ.....	47
3.1.2 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΤΡΙΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ.....	47
3.1.3 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΑΜΕΑ.....	48
3.1.4 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΑΝΕΡΓΟΥΣ	48
3.1.5 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ.....	49
3.1.6 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΨΥΧΙΚΗ ΑΣΘΕΝΕΙΑ.....	49
3.1.7 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΑΣΤΕΓΟΥΣ.....	50
3.1.8 ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΡΘΡΩΝ.....	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	51
4.1 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ.....	51
4.2 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΤΡΙΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ.....	52
4.3 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΑΜΕΑ.....	53
4.4 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΑΝΕΡΓΟΥΣ	53
4.5 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ.....	54
4.6 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΨΥΧΙΚΗ ΑΣΘΕΝΕΙΑ.....	55
4.7 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΑΣΤΕΓΟΥΣ.....	55
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	56
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	57

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Εισαγωγή:

Κανένα άτομο δεν μπορεί να αρνηθεί ότι την τρέχουσα εποχή μια από τις σημαντικότερες προκλήσεις θεωρείται ότι περιλαμβάνει τις κοινωνικές ανισότητες και τις ανισότητες στον τομέα της υγείας, δηλαδή όσον αφορά περιθωριοποιημένες και ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, ειδικότερα στον τομέα της κοινοτικής νοσηλευτικής καθώς και στην προαγωγή της υγείας.

Σκοπός:

Η παρούσα ακαδημαϊκή διπλωματική εργασία έχει ως απώτερο σκοπό την περαιτέρω διερεύνηση της κοινοτικής νοσηλευτικής σε κοινωνικές ομάδες στον ελλαδικό χώρο συγκριτικά με το εξωτερικό, οι οποίες χαρακτηρίζονται ως ευάλωτες και περιθωριοποιημένες καθώς επίσης και τη διερεύνηση του τρόπου προαγωγής της υγείας των προαναφερόμενων. Η διερεύνηση αυτή θα γίνει μέσω της μεθόδου της οριοθετημένης βιβλιογραφικής ανασκόπησης, καθώς μέσα από αυτή την εργασία, θα αναλυθούν περαιτέρω τα χαρακτηριστικά των κοινωνικών αυτών ομάδων που τους κάνουν να είναι ευπαθή. Επίσης, θα αναλυθούν οι υποχρεώσεις και οι ρόλοι των νοσηλευτών του τομέα της κοινοτικής στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, ώστε να καταφέρουν να επιτύχουν την προαγωγή της υγείας αυτών.

Μέθοδος:

Η μέθοδος η οποία επιλέχθηκε να χρησιμοποιηθεί ώστε να διεκπεραιωθεί η παρούσα εργασία είναι η οριοθετημένη βιβλιογραφική ανασκόπηση, μέσω της οποίας γίνεται περιληπτικά μια συγκεφαλαίωση των συμπερασμάτων των ερευνών οι οποίες έχουν ήδη δημοσιευθεί καθώς επίσης και μια αξιολογική ιεράρχηση αυτών (Akanle, et al., 2020; Paul & Barari, 2022). Συνεπώς, μέσα από αυτή τη μέθοδο μπορεί να γίνει καλύτερα η επισήμανση του κοινού ευρήματος και σε κάποιες περιπτώσεις να αποκτηθεί και νέα γνώση στο ερευνητικό περιεχόμενο (Paul & Barari, 2022). Επίσης, χρησιμοποιήθηκαν συγκεκριμένες βάσεις αναζήτησης δεδομένων όπως είναι το Google Scholar και Pub Med, αναζητώντας δημοσιευμένα άρθρα σε ελληνική αλλά και σε αγγλική γλώσσα. Τα κριτήρια εισαγωγής και αποκλεισμού περιλάμβαναν την αναγκαιότητα τα άρθρα να έχουν δημοσιευθεί μέσα στα τελευταία 6 χρόνια (2017 -

2023), να είναι ελεύθερη στο κοινό η ανάγνωσή τους καθώς και να έχουν ως κύριο θέμα διερεύνησης και ανάλυσης τη κοινοτική νοσηλευτική ή την προαγωγή της υγείας στην Ελλάδα ή σε χώρες του εξωτερικού.

Αποτελέσματα:

Τα αποτελέσματα τόνισαν μέσα από την ανασκόπηση ότι υπάρχουν πολλές ανάγκες των φορέων του κοινοτικού κλάδου οι οποίες παραμένουν ανεκπλήρωτες ή εκπληρωμένες σε έναν ελάχιστο βαθμό από τους κρατικούς φορείς, σε διαφορετικές χώρες, σε παγκόσμια κλίμακα. Επίσης, επισημάνθηκαν οι κοινωνικές ανισότητες στον τομέα της κοινοτικής νοσηλευτικής και προαγωγής της υγείας σημειώνοντας την έλλειψη κοινωνικής υποστήριξης των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Συγκεκριμένα, φαίνεται ότι υπάρχει η ανάγκη να αντιμετωπιστούν πιο εντατικά οι ανισότητες με προσφορά άμεσης υποστήριξης από τους αρμόδιους κρατικούς φορείς.

Συμπεράσματα:

Τα αποτελέσματα ανέδειξαν τις κοινωνικές ανισότητες στον τομέα της κοινοτικής νοσηλευτικής και της προαγωγής της υγείας επισημαίνοντας την ανησυχία των κοινοτικών νοσηλευτών για το θέμα αυτό τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Ειδικότερα, φαίνεται ότι χρειάζεται εντατικότερη αντιμετώπιση των ανισοτήτων στον τομέα της κοινοτικής νοσηλευτικής και της προαγωγής της υγείας, προσφέροντας εντατικότερη υποστήριξη από τους αρμόδιους κρατικούς φορείς.

Λέξεις κλειδιά: Κοινοτική νοσηλευτική, κοινοτική νοσηλευτική σε άτομα τρίτης ηλικίας, κοινοτική νοσηλευτική σε αμεα, κοινοτική νοσηλευτική σε ανέργους, κοινοτική νοσηλευτική σε μετανάστες, κοινοτική νοσηλευτική σε άτομα με εθισμούς, κοινοτική νοσηλευτική σε άτομα με ψυχική ασθένεια, κοινοτική νοσηλευτική σε άστεγα άτομα

ABSTRACT

Introduction:

Noone can deny the fact that at the current time one of the most significant challenges is considered to be the social and health inequalities, that is, with regard to marginalized and vulnerable social groups, especially in the field of community nursing as well as health promotion.

Purpose:

The present academic work has ultimate purpose the further investigation of community nursing in social groups in Greece compared to abroad, which are characterized as vulnerable and marginalized as well as the investigation of the way to promote the health of the aforementioned. Through the processing of this work, the characteristics of these social groups that make them vulnerable will be further analyzed. Also, the obligations and roles of nurses in the community sector in Greece and abroad will be analyzed, so that they can succeed in promoting their health.

Method:

The method chosen to be used to carry out this work is the bibliographic review, through which a summary of the conclusions of the research that have already been published as well as an evaluative ranking of them (Akanle, et al., 2020; Paul & Barari, 2022). Therefore, through this method it is possible to better highlight the common findings and in some cases to acquire new knowledge in the research content (Paul & Barari, 2022). Also, specific search databases such as Google Scholar and Pub Med were used, searching for published articles in Greek as well as in English. The inclusion and exclusion criteria included the necessity for the articles to have been published within the last 6 years (2017 - 2023), to be free for the public to read and the main topic of their investigation and analysis to be community nursing or health promotion in Greece or in foreign countries.

Results:

The results highlighted through the review that there are many needs of community sector bodies which remain unfulfilled or fulfilled to a minimal extent by government

bodies, in different countries, on a global scale. Social inequalities in the field of community nursing and health promotion were also highlighted, noting the lack of social support for vulnerable social groups. Particularly, it seems that there is a need to tackle inequalities more intensively by offering direct support from the competent state agencies.

Conclusions:

The results highlighted the social inequalities in the field of community nursing and health promotion highlighting the concern of community nurses on this issue both in Greece and abroad. In particular, it seems that inequalities in the field of community nursing and health promotion need to be addressed more intensively, offering more intensive support from the relevant state agencies.

Key words: *Community nursing, community nursing for the elderly, community nursing for disabled individuals, community nursing for unemployed individuals, community nursing for immigrants, community nursing for addicted individuals, community nursing for individuals with mental illness, community nursing for homeless individuals*

Εισαγωγή

Κατά τη διάρκεια της σύγχρονης εποχής που διανύει η ανθρωπότητα, αποτελεί αναμφισβήτητο γεγονός ότι η κοινοτική νοσηλευτική έχει εδραιώσει ένα ηγετικό ρόλο και μια μεγάλη σπουδαιότητα στα συστήματα φροντίδας υγείας. Όπως είναι γνωστό, ένας νοσηλευτής εκπαιδεύεται στο να συμμετέχει ενεργά ως ένα ισότιμο μέλος της επιστημονικής ομάδας υγείας, έχοντας στην επίβλεψή του αρκετά υπεύθυνους ρόλους, ενώ παράλληλα κύριος σκοπός του είναι η προαγωγή της υγείας σε όλα τα άτομα τα οποία την έχουν ανάγκη, δίχως διακρίσεις.

Όσον αφορά την κοινοτική νοσηλευτική, αυτή περιγράφεται ως «ένας τύπος νοσηλευτικής που συνδράμει στη βελτίωση της υγείας της κοινότητας στο σύνολό της. Περιλαμβάνει πρακτικές όπως η οικιακή νοσηλευτική φροντίδα, η σχολική νοσηλευτική, η νοσηλευτική της οικογένειας και η νοσηλευτική επαγγελματική υγεία» (Νταλαμήσιου, 2023, σ. 50). Πιο αναλυτικά και παραδειγματικά, ένας κοινοτικός νοσηλευτής μεριμνά για την προαγωγή της υγείας των ατόμων, όπως επίσης και για την πρόληψη και θεραπεία αυτών, έχοντας ως απώτερο σκοπό την αποκατάσταση του ατόμου και της οικογένειας αυτού στην κοινότητα στην οποία εργάζεται (Πλιάκα & Καρούζου, 2023). Αναφορικά με το ρόλο του κοινοτικού νοσηλευτή στον ελληνικό χώρο αυτός φαίνεται ότι δεν έχει αλλάξει κατά τη διάρκεια τουλάχιστον της τελευταίας δεκαπενταετίας, όπως άλλωστε δείχνουν οι ερευνητικές αναφορές (Sapountzi-Krepia, et al., 2007; Sourtzi & Kalokerinou, 2003; Κρέπια, 2018). Πιο αναλυτικά έρευνες που διεξήχθησαν μέσα στην πρώτη δεκαετία του 2000, υποστήριξαν ότι οι απόψεις των νοσηλευτών αναφορικά με το τι είναι τελικά η παροχή κοινοτικής νοσηλευτικής, περιγράφει μια παροχή περίθαλψης η οποία είναι επιστήμη αλλά και τέχνη και έχει ως σκοπό τη θεραπεία, την αποκατάσταση αλλά και τη ψυχολογική υποστήριξη και την προαγωγή της υγείας (Sapountzi-Krepia, et al., 2007; Sourtzi & Kalokerinou, 2003; Κρέπια, 2018). Ωστόσο, υποστηρίχθηκε ότι τις περισσότερες φορές οι κοινοτικοί νοσηλευτές δεν θεωρούνται ότι είναι μορφωμένοι σε επαρκή επίπεδο ώστε να είναι ικανοί να εκπληρώσουν πλήρως το ρόλο τους στην κοινωνία, καθώς φαίνεται ότι χρειάζονται περαιτέρω εκπαίδευση ή ακόμα και εξειδίκευση ώστε να είναι αποτελεσματική για να ανταποκρίνονται στις απαιτητικές ανάγκες της κοινωνίας μέσα στην οποία εργάζονται (Sapountzi-Krepia, et al., 2007; Sourtzi & Kalokerinou, 2003; Κρέπια, 2018). Τέλος, δεν θεωρείται καθόλου πρωτοφανές ότι η ίδια φιλοσοφία και

άποψη υποστηρίζεται και από χώρες του εξωτερικού όπως άλλωστε απέδειξε πρόσφατη ερευνητική μελέτη (Papadopoulos, et al., 2017).

Αναφορικά με την προαγωγή της υγείας, αυτή περιγράφεται από έρευνες ως «ένας συνδυασμός εκπαιδευτικών και περιβαλλοντικών ερεθισμάτων για δράσεις και συνθήκες διαβίωσης που ευνοούν την υγεία» (Yazachew & Alem, 2004, όπως περιγράφεται στο Γίγη, 2023). Πιο συγκεκριμένα, μέσω της προαγωγής της υγείας εντείνεται η άποψη και η διαπίστωση ότι τα μεγαλύτερα και σημαντικότερα προβλήματα υγείας τα οποία αντιμετωπίζονται από τους πληθυσμούς κάθε χώρας δεν είναι απαραίτητα μόνο με την ιατρική φροντίδα αλλά αντιθέτως με το συνδυασμό αυτής με μια γενικότερη κοινωνική προσπάθεια (Ζαρογιάννης, 2023).

Ωστόσο, με βάση την εθνική και διεθνή βιβλιογραφία και έρευνα, έχει παρατηρηθεί ότι υπάρχει μεγάλη έλλειψη προσφοράς κοινοτικής νοσηλευτικής καθώς και προαγωγή της υγείας σε ευάλωτες και περιθωριοποιημένες κοινωνικές ομάδες (Baah, et al., 2019; Κάππου, 2018. Παπάρα, 2023, Τσουκαρέλλη, 2023). Με βάση τη βιβλιογραφία, οι περιθωριοποιημένες κοινωνικές ομάδες συνήθως αποτελούν άτομα ηλικιωμένα, ανέργους, ιθαγενείς, μετανάστες, αστέγους άτομα με κάποιας μορφής αναπηρία (AMEA) ή ακόμα και άτομα που είναι ψυχικά ασθενείς ή έχουν κάποιο εθισμό (Μιχαήλ, 2021. Rodriguez-Seijas, et al., 2019). Ωστόσο είναι γεγονός ότι οι ευάλωτες αυτές κοινωνικές ομάδες χρειάζονται ιδιαίτερη μεταχείριση και ευαισθησία, καθώς όπως έχει υποστηριχθεί τις περισσότερες φορές εκπροσωπούν το στίγμα της διαφορετικότητας και ωθούνται σε μια κοινωνική αδράνεια, καθώς τις περισσότερες φορές βιώνουν από τα υπόλοιπα άτομα που τα περιβάλλουν ρατσισμό αλλά και βία (Baah, et al., 2019; Bourgois, et al., 2017; Shaw, et al., 2020). Πιο αναλυτικά και όπως υποστηρίζεται, η απομόνωση των ατόμων αυτών τις περισσότερες φορές οδηγεί στον κοινωνικό τους αποκλεισμό, ο οποίος φέρνει ως επακόλουθο αντικοινωνικές και αποκλίνουσες συμπεριφορές, όπως επίσης και την πιθανότητα να απασχοληθεί και η ποινική δικαιοσύνη από τις αντιδράσεις και συμπεριφορές των ομάδων αυτών (Khan, et al., 2022; Pineiro, et al., 2023).

Γενικότερα, το γεγονός ότι σε όλες τις χώρες του εξωτερικού όπως και στην Ελλάδα - η οποία τα τελευταία χρόνια θεωρείται η κύρια πύλη εισόδου ευάλωτων κοινωνικών ομάδων - , παρουσιάζει και επισημαίνει μια ασυμφωνία η οποία υπάρχει. Πιο αναλυτικά, η ασυμφωνία αυτή έγκειται ανάμεσα στην προτεραιότητα των κρατών για προαγωγή της υγείας, η οποία έχει ως κύριο στόχο να δημιουργήσει καλύτερες συνθήκες διαβίωσης που ευνοούν την υγεία για όλους, ενώ ταυτόχρονα

υπάρχουν ανά τα κράτη εκατομμύρια άτομα, τα οποία μένουν στο περιθώριο και στα οποία δίνεται ένα ποσοστό προσοχής σε δεύτερη μοίρα. Μία από τις πιο σημαντικές μελέτες γύρω από το συγκεκριμένο ειδικό θέμα, αποτελεί η μελέτη των Rozendo, et al. (2017), η οποία μέσω διεξαγωγής βιβλιογραφικής ανασκόπησης είχε ως στόχο να εξετάσει τον τρόπο με τον οποίο έχουν αντιμετωπιστεί οι ανισότητες τόσο στον κοινωνικό όσο και στον τομέα της υγείας, κατά τη διάρκεια σπουδών του τμήματος νοσηλευτικής, με βάση τις παρεχόμενες υπηρεσίες της κοινοτικής νοσηλευτικής στην περιοχή του Καναδά στην Αμερική. Η συγκεκριμένη μελέτη, μέσα από την συμπερίληψη 20 διαφορετικών άρθρων, επισήμανε ότι φαίνεται να υπάρχει ανάγκη για τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων καθώς και των ανισοτήτων υγείας. Ωστόσο μέσα από αυτή τη μελέτη φάνηκε ότι τα προγράμματα νοσηλευτικής εκπαίδευσης φαίνεται να ευθυγραμμίζονται με τις συστάσεις από τον παγκόσμιο οργανισμό υγείας για την αντιμετώπιση των ανισοτήτων, όμως στην πράξη φαίνεται ότι το περιεχόμενο αυτό δεν καλύπτεται όσο θα έπρεπε.

Ένα χρόνο αργότερα, διεξήχθη ακόμα μία έρευνα η οποία κατάφερε να υποστηρίξει αλλά και με κάποιον τρόπο να αποδείξει τα αποτελέσματα της προηγούμενης. Η έρευνα αυτή ήταν μια ποιοτική μελέτη βασισμένη στην κοινωνική φαινομενολογία και είχε ως σκοπό να κατανοηθούν οι ανάγκες για παροχή φροντίδας καθώς και οι προσδοκίες ευάλωτων ατόμων όπως είναι οι άστεγοι (Jesus, et al., 2018). Η έρευνα των Jesus et al. (2018) χρησιμοποίησε τη συνέντευξη ως εργαλείο για να εξετάσει 8 διαφορετικούς άστεγους της Βραζιλίας, οι οποίοι μέσα από τα αποτελέσματα αυτής φάνηκαν να έχουν ως κύριες ανάγκες την επιβίωση και την πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, ενώ οι προσδοκίες αυτών περιλάμβαναν την επιθυμία για υγειονομική περίθαλψη η οποία θα λαμβάνει υπόψιν τις ιδιαιτερότητές τους. Ωστόσο, όπως στην προαναφερόμενη ερευνητική αναφορά, έτσι και στην παρούσα, τα άτομα μιλούσαν και εκπροσωπούσαν το γεγονός ότι ακόμα και τη δεδομένη χρονική στιγμή οι ανάγκες τους παραμένουν ακάλυπτες.

Όσον αφορά την υπάρχουσα εθνική βιβλιογραφία, ιδιαίτερα ωφέλιμη μελέτη αποδείχθηκε αυτή της Τραγουλιάς (2018), η οποία μέσω της χρήσης βιβλιογραφικής ανασκόπησης διερεύνησε το αντικείμενο εργασίας των επαγγελματιών υγείας με βάση τις ιδιαιτερότητες που υπάρχουν σε διάφορους εργασιακούς χώρους. Η συγκεκριμένη ανασκόπηση επισήμανε ότι η εξειδίκευση της νοσηλευτικής επαγγελματικής υγείας χαρακτηρίζεται ως επί το πλείστον απαραίτητη ώστε να μπορέσει να διατηρηθεί και να διασφαλιστεί η υγεία αλλά και η ασφάλεια των εργαζομένων σε αυτή. Παρόλο που η

συγκεκριμένη βιβλιογραφική ανασκόπηση δεν κάνει καμία αναφορά στις περιθωριοποιημένες και ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, θεωρείται χρήσιμη καθώς υπογραμμίζει τη σημαντικότητα τόσο της κοινοτικής νοσηλευτικής όσο και της προαγωγής της υγείας.

Μερικά χρόνια αργότερα η διπλωματική εργασία η οποία διεξήχθη από την Γιδα (2020) επικεντρώθηκε στην κοινοτική νοσηλευτική έχοντας ως σκοπό να διερευνήσει επιπρόσθετα τον επιστημονικό αυτόν κλάδο και συγκεκριμένα τον τρόπο με τον οποίο αυτός εφαρμόζεται στην προαγωγή της υγείας εφήβων που ανήκουν σε ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες. Μέσα από την μελέτη αυτή, επισημαίνεται ρητά ότι η κοινοτική νοσηλευτική και η προαγωγή της υγείας σε ευπαθείς ομάδες εφήβων χρίζεται υψίστης σημασίας, αφού είναι τρομερά εύκολο να επηρεαστεί σε σημαντικό βαθμό τόσο η σωματική όσο και η ψυχική τους υγεία, καθώς ο ρόλος του κοινοτικού νοσηλευτή έγκειται κυρίως στο να τηρείται τόσο η πρόληψη όσο και η άμεση παρέμβαση σε πηγές βίας, τονίζοντας τα δικαιώματα του πληθυσμού αυτού.

Σε πιο γενικές γραμμές, το σημερινό επίπεδο γνώσεων στη διεθνή βιβλιογραφία στο αντικείμενο αυτό, φαίνεται όντως να είναι ότι υπάρχουν περιθωριοποιήσεις και κατακρίσεις στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες όσον αφορά τον τομέα της κοινοτικής νοσηλευτικής καθώς και της προαγωγής υγείας, ωστόσο στην εθνική βιβλιογραφία οι πληροφορίες και μελέτες παραμένουν λιγосτές. Συνεπώς, προτείνεται ότι μια οριοθετημένη βιβλιογραφική ανασκόπηση στο θέμα αυτό κρίνεται ως απαραίτητη, αφού το σημερινό επίπεδο γνώσεων στη διεθνή αλλά και ειδικότερα στην εθνική βιβλιογραφία δεν είναι τόσο πλούσιο όσο θα έπρεπε, καθώς πιστεύεται ότι πρέπει να δοθεί περαιτέρω έμφαση από τις αρμόδιες αρχές. Συγκεκριμένα, φαίνεται ότι ένα πολύ μικρό ποσοστό ερευνών εξετάζουν την κοινοτική νοσηλευτική και την προαγωγή της υγείας σε περιθωριοποιημένες κοινωνικές ομάδες, συγκριτικά πάντα με τη διεθνή βιβλιογραφία στο συγκεκριμένο αντικείμενο, γεγονός το οποίο αναδεικνύει την ανάγκη εκπόνησης της παρούσας εργασίας. Αναλυτικά, χρειάζεται να επισημανθεί και να υπογραμμιστεί αν υπάρχουν διαφορές και ποιες είναι αυτές, συγκρίνοντας την διεθνή και εθνική βιβλιογραφία η οποία παρουσιάζει τη διαχείριση των ευάλωτων αυτών ομάδων ως προς τον τομέα της κοινοτικής νοσηλευτικής και προαγωγής της υγείας, ώστε να δημιουργηθεί η περίπτωση αφύπνισης των αρμόδιων φορέων επί του θέματος.

Πιο αναλυτικά, το αντικείμενο της παρούσας βιβλιογραφικής ανασκόπησης είναι ο έλεγχος και η σύγκριση τόσο σε εθνικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο της παροχής υπηρεσιών κοινοτικής νοσηλευτικής και προαγωγής της υγείας στις

προαναφερόμενες ευάλωτες και περιθωριοποιημένες κοινωνικές ομάδες. Είναι αρκετά προφανές, ότι το αντικείμενο αυτό χαρακτηρίζεται από τη σπουδαιότητά του, αφού ο τομέας της υγείας είναι ένα από τα κύρια θέματα τα οποία απασχολούν τους δημόσιους και κρατικούς φορείς. Ταυτόχρονα, οι διακρίσεις που γίνονται ανάμεσα στους πληθυσμούς θεωρείται ότι είναι ένα ευάλωτο αλλά σημαντικό θέμα στο οποίο θα άξιζαν να σημειωθούν οι διαφοροποιήσεις που υπάρχουν ανά τα κράτη, αφού οι περιθωριοποιημένες κοινωνικές ομάδες δεν παύουν να υπάρχουν ακόμα και κατά τη διάρκεια του 21^{ου} αιώνα και να αποτελούν ένα μεγάλο μέρος του γενικότερου παγκόσμιου πληθυσμού. Συνεπώς, πρόκειται να γίνει αναφορά στα γενικά και στατιστικά χαρακτηριστικά των ευάλωτων και περιθωριοποιημένων πληθυσμών, όπως και αναφορά για την προσφορά και παροχή της κοινοτικής νοσηλευτικής και προαγωγής υγείας από τον εκάστοτε κρατικό φορέα σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Μέθοδος

Η μεθοδολογία η οποία επιλέχθηκε για την εκπόνηση της παρούσας ακαδημαϊκής εργασίας έχει τις βάσεις της στη βιβλιογραφική ανασκόπηση. Πιο αναλυτικά, έχοντας ως σκοπό την οριοθέτηση του πεδίου εφαρμογής της μελέτης όπως υποστηρίζει η βιβλιογραφία (Akanle, et al., 2020; Paul & Barari, 2022), θα γίνει περιγραφή των βημάτων των οποίων ακολουθήθηκαν από την ερευνήτρια. Αρχικά, πριν από την έναρξη της συγγραφής αναλύθηκε το κύριο ερώτημα της έρευνας, μέσα από την μελέτη προηγούμενων ερευνών και των ευρημάτων αυτών, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι η εθνική βιβλιογραφία είναι αρκετά περισσότερο ελλιπής συγκριτικά με την ξένη βιβλιογραφία και έρευνα, ειδικότερα όσον αφορά ερευνητικές μελέτες της τελευταίας εξαετίας.

Έπειτα ακολούθησε και διεξήχθη αναζήτηση σε συγκεκριμένες βάσεις δεδομένων όπως είναι το Pub Med ή το Google Scholar, για άρθρα δημοσιευμένα στην ελληνική και αγγλική γλώσσα. Πιο αναλυτικά, οι λέξεις κλειδιά οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν ήταν: Κοινοτική νοσηλευτική, κοινοτική νοσηλευτική σε άτομα τρίτης ηλικίας, κοινοτική νοσηλευτική σε αμεα, κοινοτική νοσηλευτική σε ανέργους, κοινοτική νοσηλευτική σε μετανάστες, κοινοτική νοσηλευτική σε άτομα με εθισμούς, κοινοτική νοσηλευτική σε άτομα με ψυχική ασθένεια, κοινοτική νοσηλευτική σε άστεγα άτομα. Επιπροσθέτως, χρησιμοποιήθηκαν φίλτρα-περιορισμοί κατά τη

διάρκεια αναζήτησης στις προαναφερόμενες βάσεις δεδομένων, έχοντας ως σκοπό να γίνει μείωση του όγκου των άρθρων. Συγκεκριμένα, τα φίλτρα αυτά περιλάμβαναν την ανάγκη τα άρθρα να έχουν διεξαχθεί συγκεκριμένη χρονολογία η οποία ήταν από το 2017 έως το 2023, το κριτήριο συγγραφής τους να είναι στην ελληνική ή αγγλική γλώσσα όπως ήδη προαναφέρθηκε, να είναι ελεύθερα, καθώς επίσης να είναι σχετικά της θεματικής της παρούσας ακαδημαϊκής πτυχιακής εργασίας.

Πιο αναλυτικά, κάνοντας αναζήτηση τον όρο **κοινωνική νοσηλευτική** τα αποτελέσματα ήταν 4.350, εκ των οποίων με τη χρήση της συγκεκριμένης χρονολογίας κατέληξαν στα 938, ενώ θέτοντας και τον επόμενο περιορισμό της ελεύθερης πρόσβασης, τα αποτελέσματα ανέρχονταν στα 285. Βλέποντας όλα τα αποτελέσματα ήταν 78, εκ των οποίων έπειτα από μελέτη μόλις τα 9 ήταν σχετικά με την παρούσα θεματολογία.

Συνεχίζοντας την συγκεκριμένη αναζήτηση, αυτή την φορά χρησιμοποιώντας τον όρο **κοινωνική νοσηλευτική σε άτομα τρίτης ηλικίας** τα αποτελέσματα ήταν 3.540, εκ των οποίων με τη χρήση της συγκεκριμένης χρονολογίας κατέληξαν στα 852, ενώ θέτοντας τον περιορισμό της ελεύθερης πρόσβασης τα αποτελέσματα ανέρχονταν στα 199. Βλέποντας όλα τα αποτελέσματα ήταν 42, εκ των οποίων έπειτα από μελέτη μόλις τα 3 ήταν σχετικά με την παρούσα θεματολογία.

Έπειτα, ο επόμενος όρος περιέκλυε την **κοινωνική νοσηλευτική σε αμεα**, όπου τα αποτελέσματα ήταν 658, εκ των οποίων με τη χρήση της συγκεκριμένης χρονολογίας κατέληξαν στα 282, ενώ θέτοντας τον περιορισμό της ελεύθερης πρόσβασης τα αποτελέσματα ανέρχονταν στα 55. Βλέποντας όλα τα αποτελέσματα ήταν 18, εκ των οποίων έπειτα από μελέτη μόλις τα 3 ήταν σχετικά με την παρούσα θεματολογία.

Η αναζήτηση συνεχίστηκε με τον όρο **κοινωνική νοσηλευτική σε ανέργους**, τα αποτελέσματα ήταν 834, εκ των οποίων με τη χρήση της συγκεκριμένης χρονολογίας κατέληξαν στα 335, ενώ θέτοντας τον περιορισμό της ελεύθερης πρόσβασης τα αποτελέσματα ανέρχονταν στα 77. Βλέποντας όλα τα αποτελέσματα ήταν 21, εκ των οποίων έπειτα από μελέτη μόλις τα 3 ήταν σχετικά με την παρούσα θεματολογία.

Η αναζήτηση συνεχίστηκε με τον όρο **κοινωνική νοσηλευτική σε μετανάστες**, όπου τα αποτελέσματα ήταν 1.170, εκ των οποίων με τη χρήση της συγκεκριμένης χρονολογίας κατέληξαν στα 549, ενώ θέτοντας τον περιορισμό της ελεύθερης πρόσβασης τα αποτελέσματα ανέρχονταν στα 139. Βλέποντας όλα τα

αποτελέσματα ήταν 41, εκ των οποίων έπειτα από μελέτη μόλις τα 3 ήταν σχετικά με την παρούσα θεματολογία.

Η αναζήτηση συνεχίστηκε με τον όρο **κοινωνική νοσηλευτική σε άτομα με εθισμούς**, τα αποτελέσματα ήταν 315, εκ των οποίων με τη χρήση της συγκεκριμένης χρονολογίας κατέληξαν στα 183, ενώ θέτοντας τον περιορισμό της ελεύθερης πρόσβασης τα αποτελέσματα ανέρχονταν στα 75. Βλέποντας όλα τα αποτελέσματα ήταν 12, εκ των οποίων έπειτα από μελέτη μόλις τα 3 ήταν σχετικά με την παρούσα θεματολογία.

Η αναζήτηση συνεχίστηκε με τον όρο **κοινωνική νοσηλευτική σε άτομα με ψυχική ασθένεια**, τα αποτελέσματα ήταν 1.830, εκ των οποίων με τη χρήση της συγκεκριμένης χρονολογίας κατέληξαν στα 1.010, ενώ θέτοντας τον περιορισμό της ελεύθερης πρόσβασης τα αποτελέσματα ανέρχονταν στα 356. Βλέποντας όλα τα αποτελέσματα ήταν 53, εκ των οποίων έπειτα από μελέτη μόλις τα 3 ήταν σχετικά με την παρούσα θεματολογία.

Τέλος, ο τελευταίος όρος αναζήτησης αφορούσε την **κοινωνική νοσηλευτική σε άστεγα άτομα** όπου τα αποτελέσματα ήταν 407, εκ των οποίων με τη χρήση της συγκεκριμένης χρονολογίας κατέληξαν στα 212, ενώ θέτοντας και τον περιορισμό της ελεύθερης πρόσβασης τα αποτελέσματα ανέρχονταν στα 32. Βλέποντας όλα τα αποτελέσματα ήταν 11, εκ των οποίων έπειτα από μελέτη μόλις τα 3 είναι σχετικά με την παρούσα θεματολογία.

Τελικά, όπως φάνηκε τα άρθρα τα οποία επιλέχθηκαν φαίνεται ότι σίγουρα εξετάζουν αρχικά τον τρόπο προαγωγής της υγείας αλλά και τις διαφορές στην διαχείριση των δικαιωμάτων και της προσφοράς της κοινωνικής νοσηλευτικής σε ευάλωτες και περιθωριοποιημένες κοινωνικές ομάδες, στον ελλαδικό χώρο συγκριτικά με το εξωτερικό, κατά τη χρονική περίοδο 2017-2023.

Τέλος, όσον αφορά την αναζήτηση διεθνούς βιβλιογραφίας, χρησιμοποιήθηκαν οι ίδιοι προαναφερόμενοι όροι μεταφρασμένοι στα αγγλικά: community nursing, community nursing for the elderly, community nursing for disabled individuals, community nursing for unemployed individuals, community nursing for immigrants, community nursing for addicted individuals, community nursing for individuals with mental illness, community nursing for homeless individuals. Τα αποτελέσματα ήταν 2.780, που έπειτα με τη χρήση του φίλτρου της συγκεκριμένης χρονολογίας τα αποτελέσματα έφθασαν στα 1.220. Βλέποντας όλα τα

αποτελέσματα ήταν 87, εκ των οποίων έπειτα από μελέτη μόλις τα 4 είναι σχετικά με την παρούσα θεματολογία.

Κλείνοντας, ακολουθήθηκε ο διαχωρισμός των άρθρων και του περιεχομένου αυτών με βάση την θεματική της παρούσας εργασίας. Επίσης, στην παρούσα εργασία συμπεριλαμβάνονται διαγράμματα ροής όπως επίσης και πίνακες ανασκόπησης των επιλεγόμενων βιβλιογραφικών πηγών. Τέλος, ακολούθησε η περίληψη και αναφορά των αποτελεσμάτων.

Κεφάλαιο 1^ο

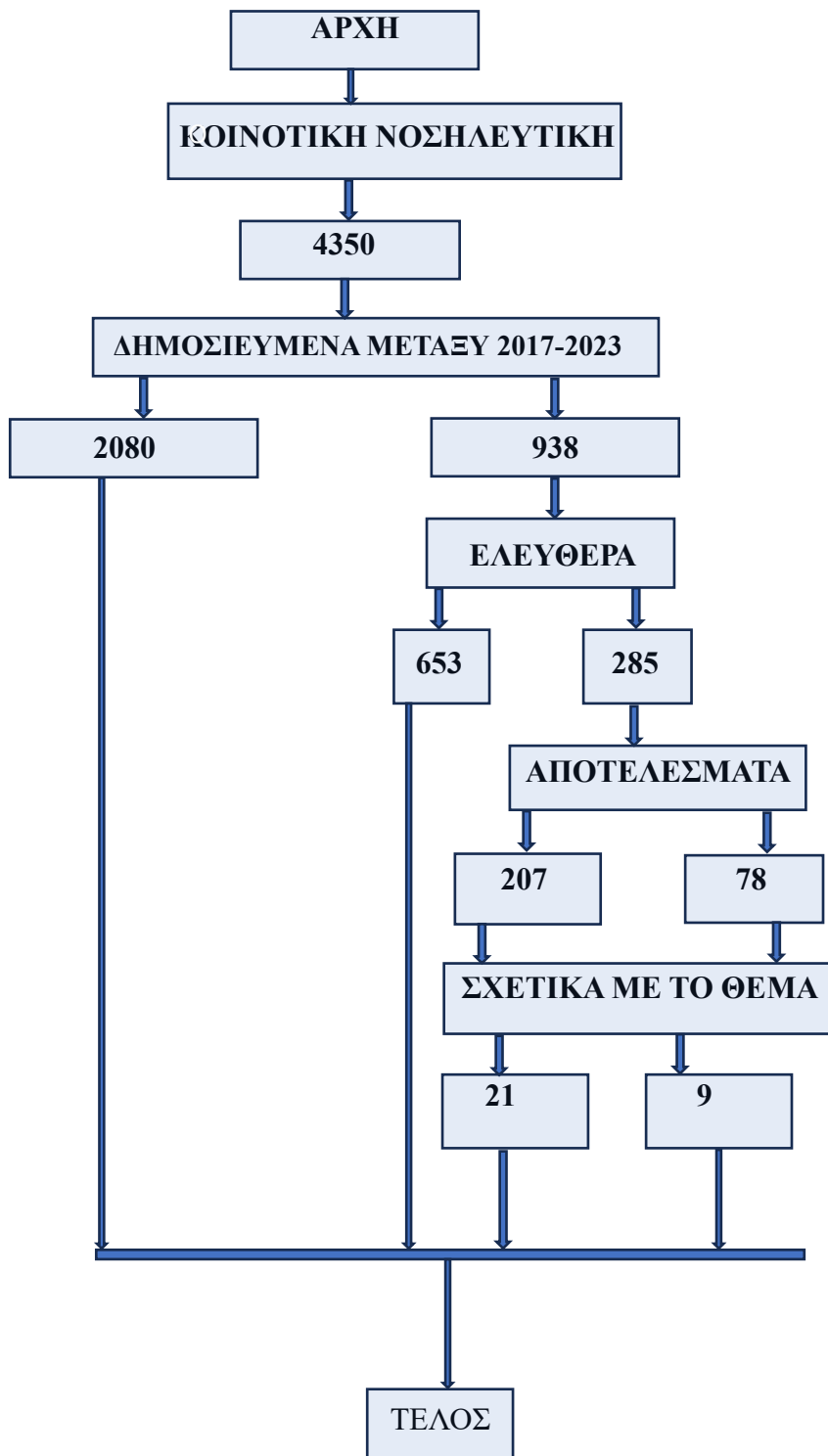
Νομοθετικά Δικαιώματα Ομάδων και Διαγράμματα Ροής

1.1. Δικαιώματα ευάλωτων ομάδων στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό

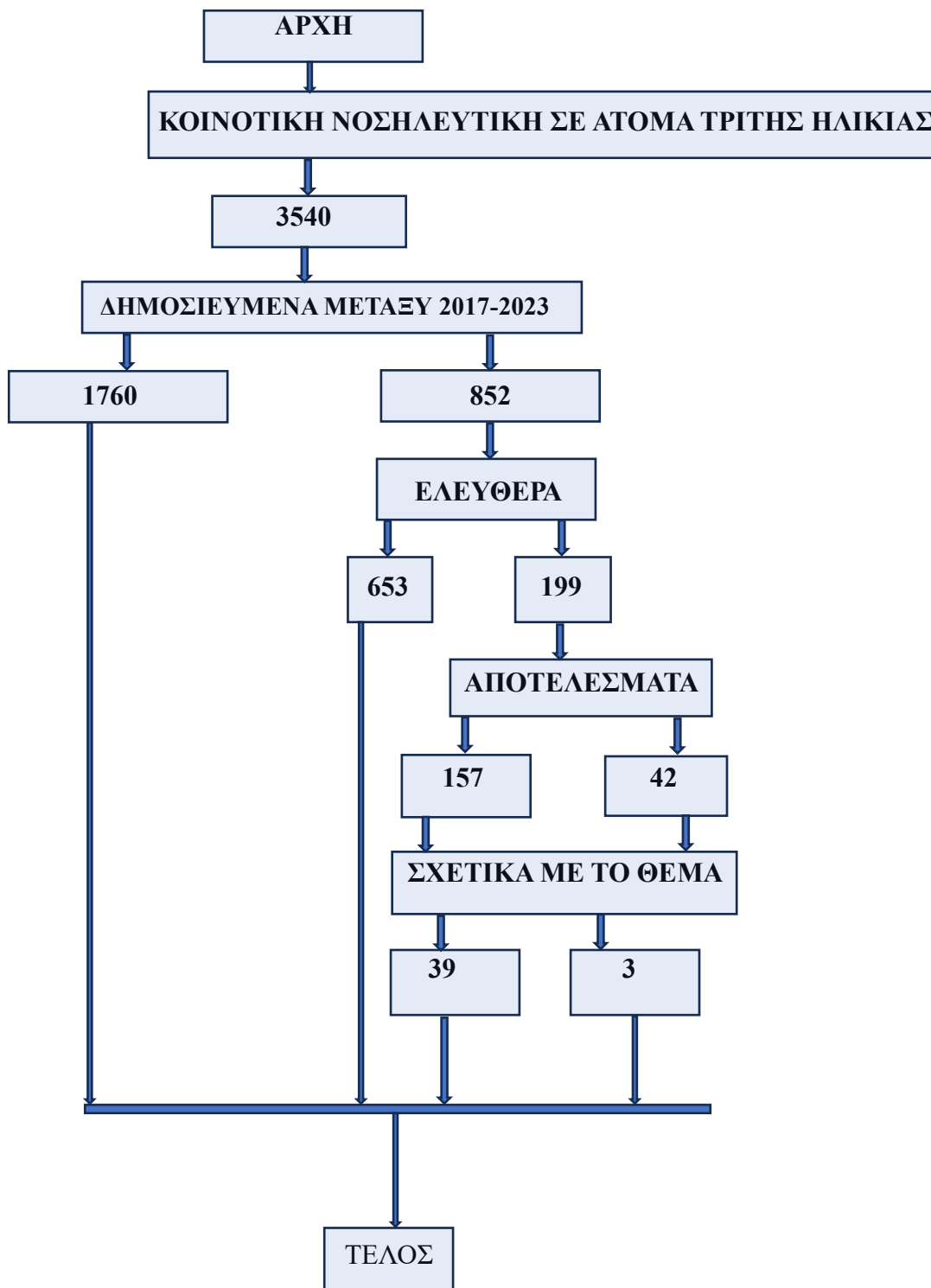
Όπως ορίζεται από διαφορετικές εθνικές και διεθνείς ερευνητικές αναφορές, το κάθε κράτος ορίζει για τις ευάλωτες ομάδες δικαιώματα και παροχές ώστε να συνδράμουν στην προσπάθεια βελτίωσης της ποιότητας ζωής των προαναφερόμενων. Παραδειγματικά, στον ελληνικό χώρο δικαιώματα των ομάδων αυτών αφορούν φορολογικές ελαφρύνσεις, στεγαστικά δάνεια, βοήθεια στον εργασιακό τομέα αν υπάρχει ανεργία, παροχές κοινής ωφέλειας, όπως ακόμα και επιδόματα ανάλογα με την περίπτωση και ασφάλιση ώστε να υποστηριχθεί η υγεία και περίθαλψη του ατόμου (Healy & Thomas, 2020; Karagkounis, 2017; Tsitselikis, 2019). Ωστόσο, χρειάζεται σημειωθεί ότι δυστυχώς δεν είναι λίγες οι φορές όπου οι φορείς αντιμετωπίζουν τα άτομα αυτά με κατάκριση, χωρίς το κράτος τελικά να θεωρείται ικανό να διαφυλάξει επαρκώς τα δικαιώματα αν όχι όλων, των περισσότερων ομάδων αυτών (Healy & Thomas, 2020; Karagkounis, 2017; Tsitselikis, 2019).

1.2. Διαγράμματα ροής επιλεγμένων άρθρων

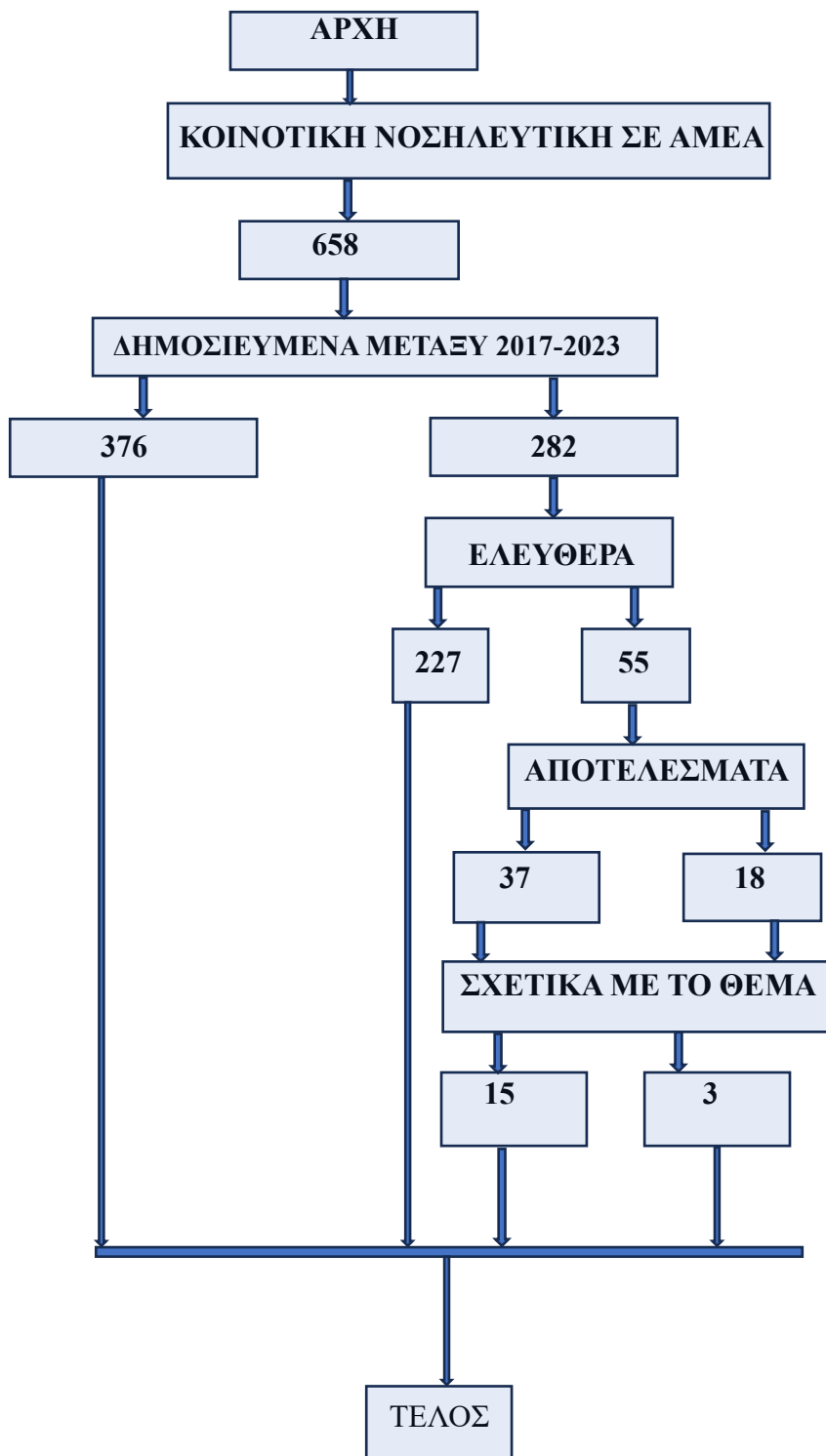
1.2.1 Κοινωνική νοσηλευτική

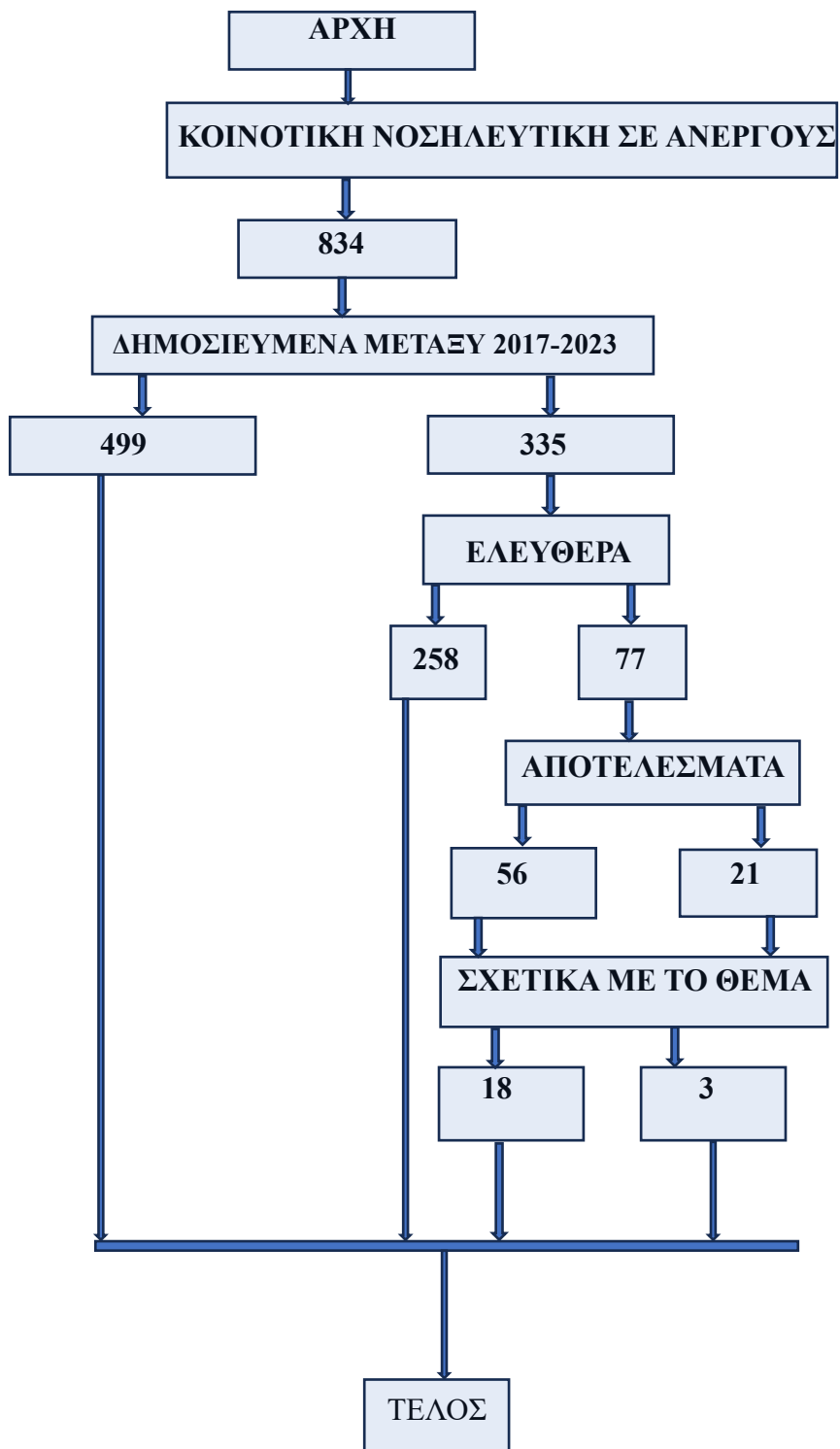
1.2.2 Κοινωνική νοσηλευτική σε άτομα τρίτης ηλικίας

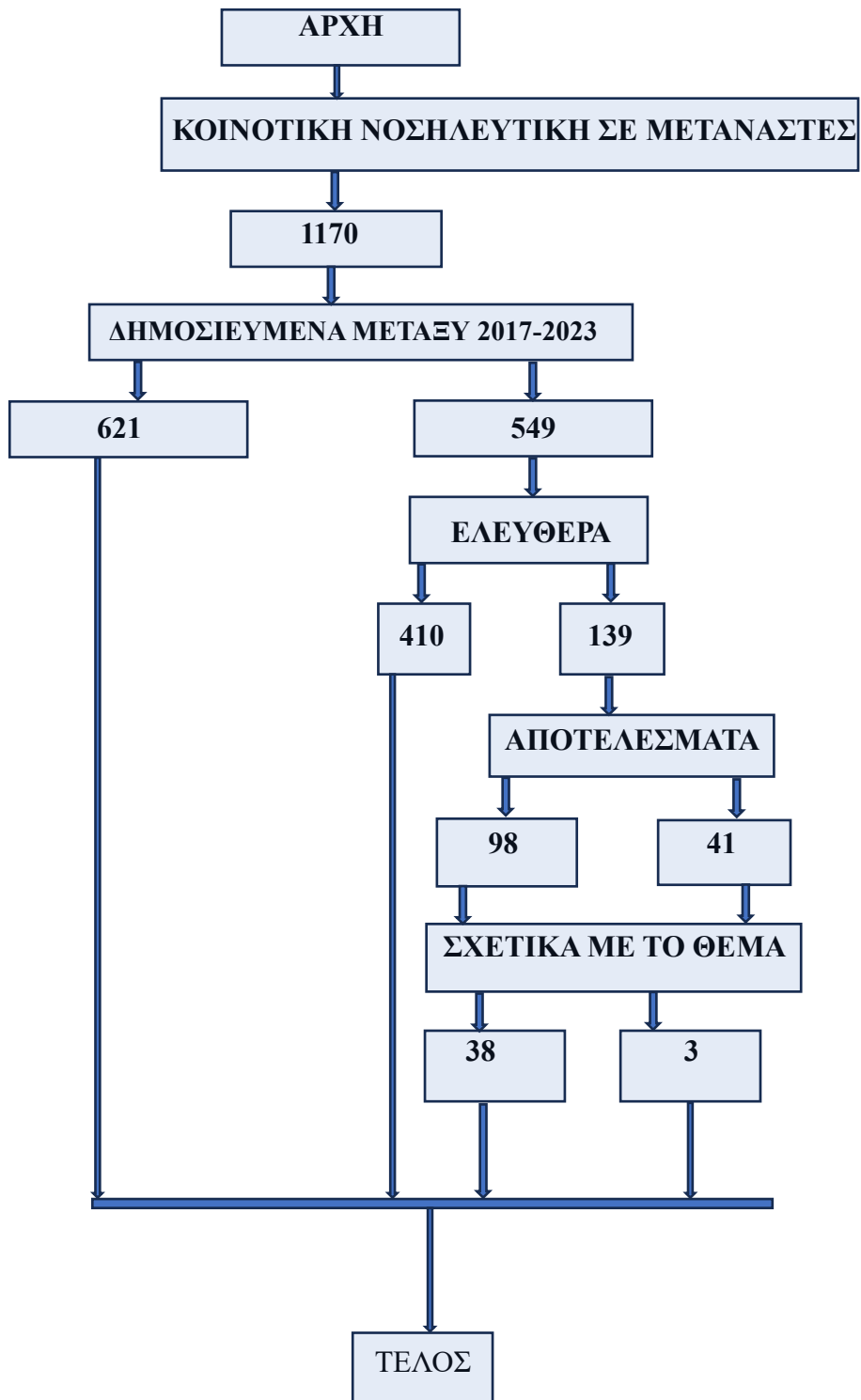
1.2.3 Κοινωνική νοσηλευτική σε ΑΜΕΑ

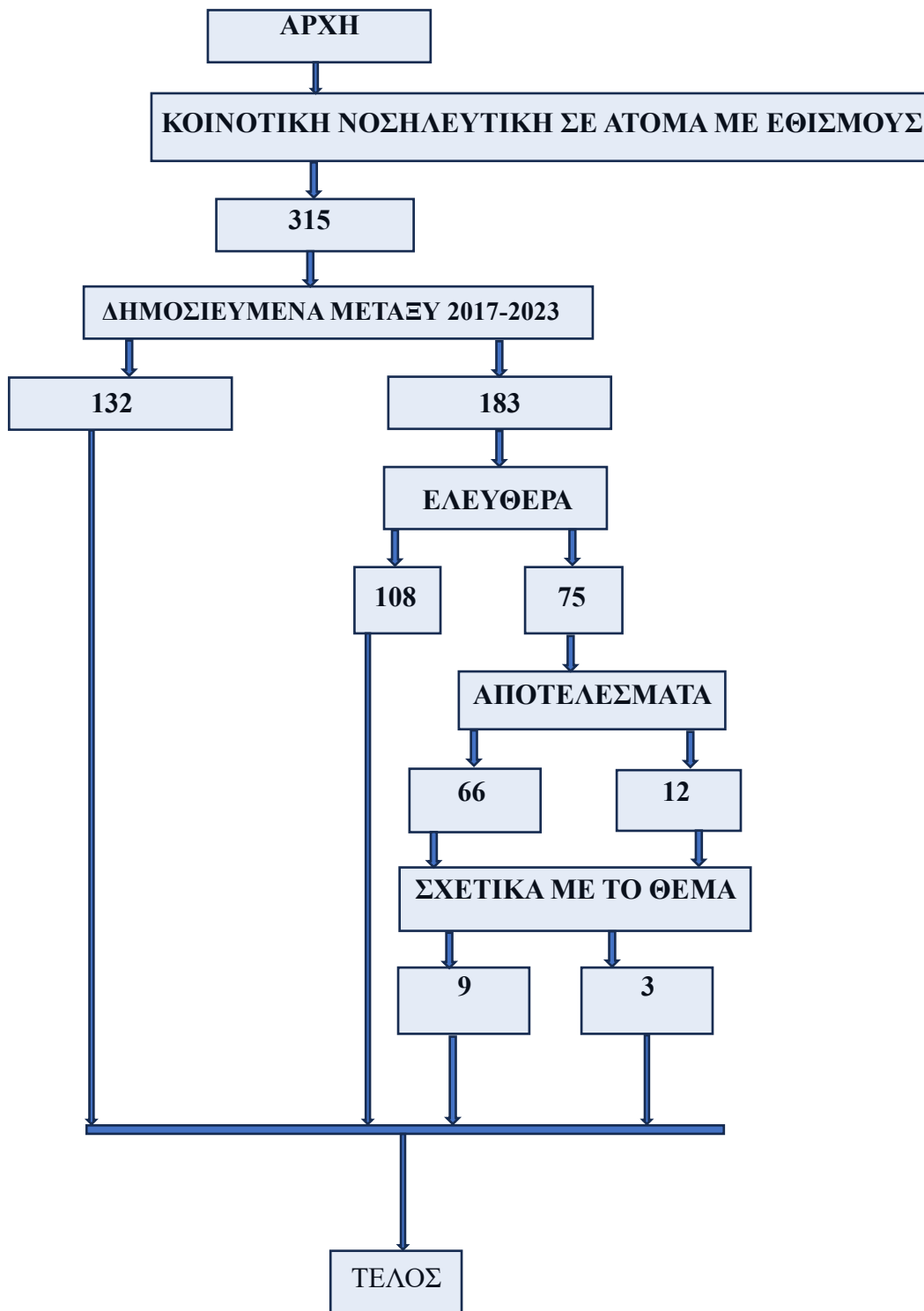
1.2.4 Κοινωνική νοσηλευτική σε ανέργους

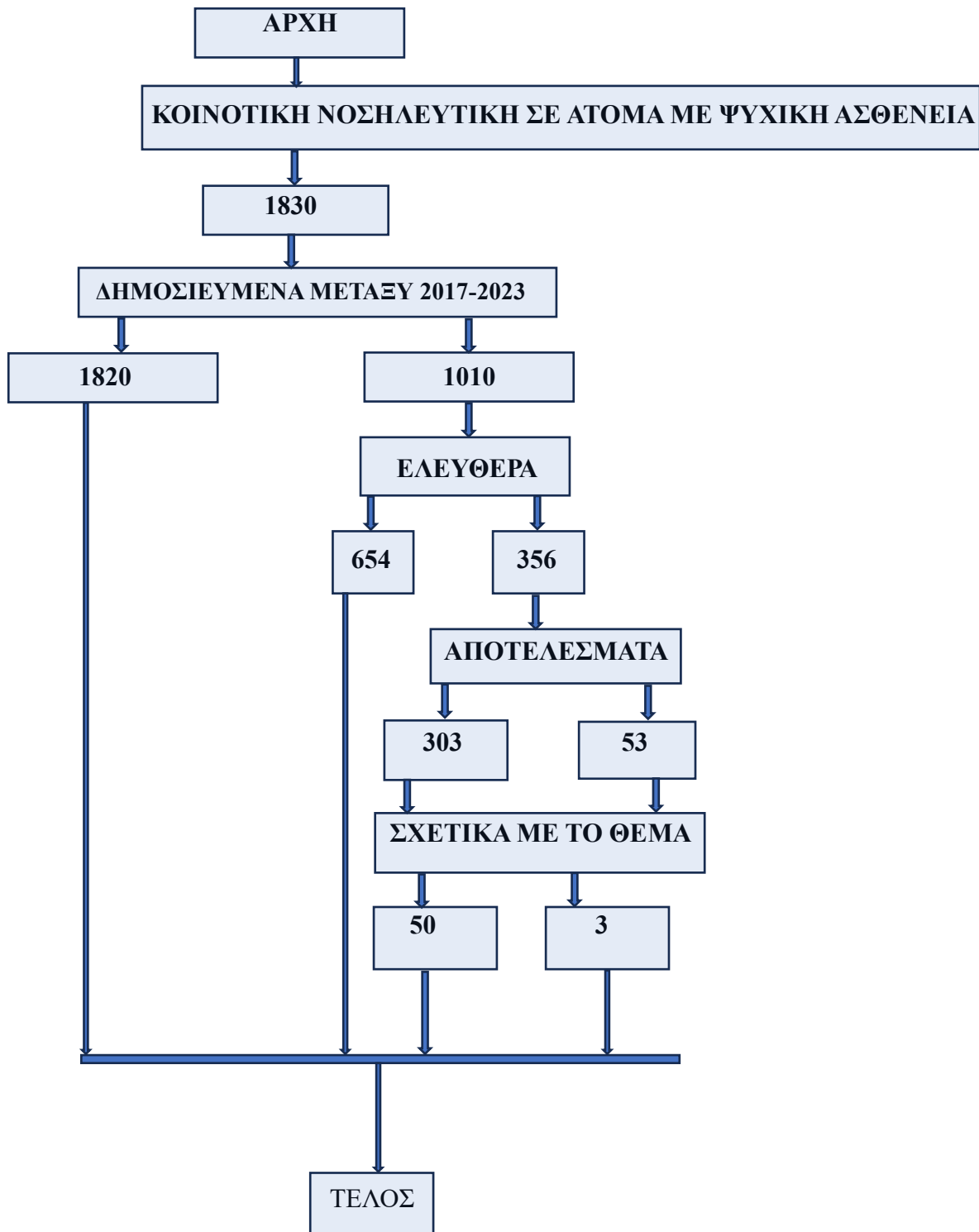
1.2.5 Κοινωνική νοσηλευτική σε μετανάστες

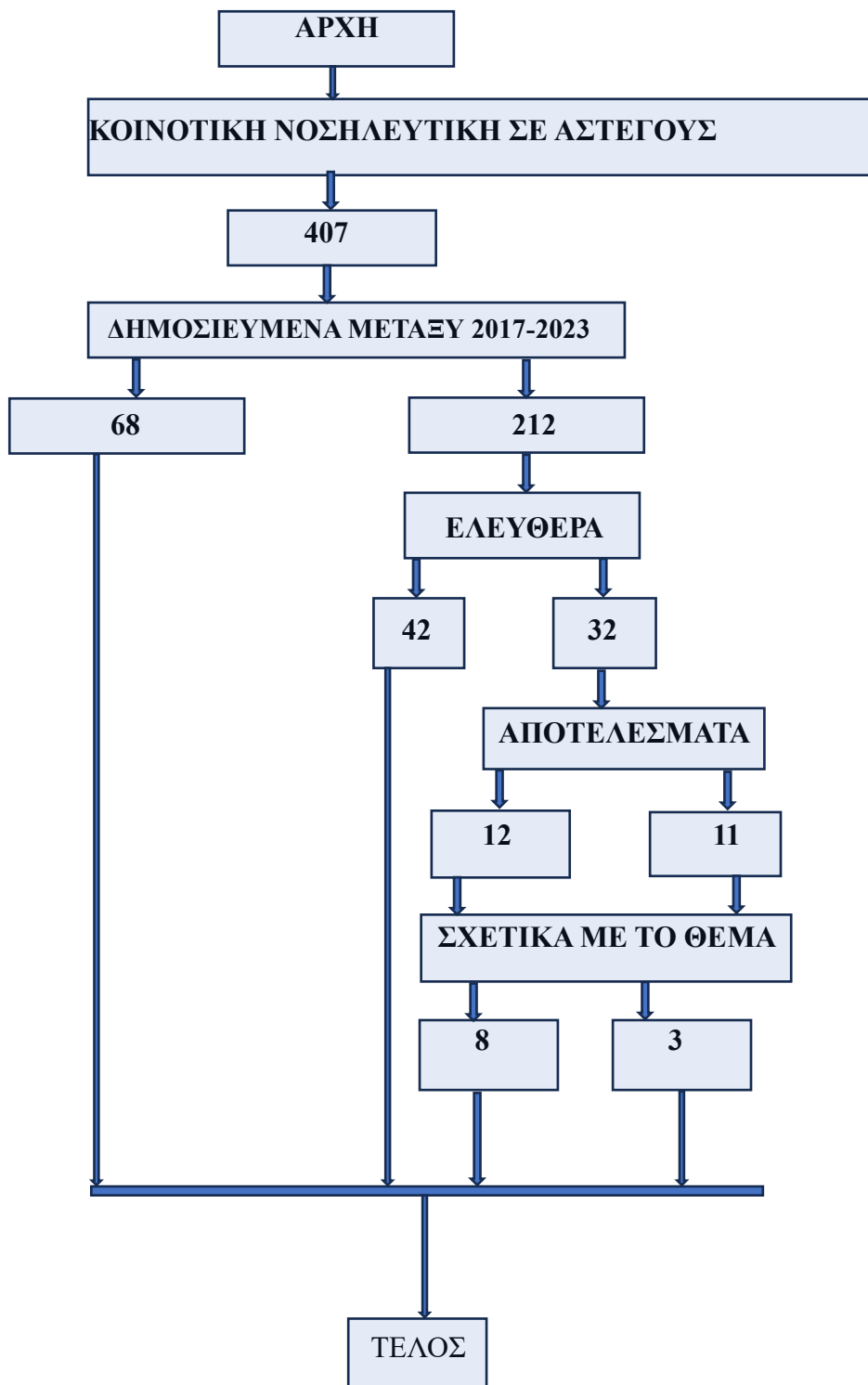
1.2.6 Κοινωνική νοσηλευτική σε άτομα με εθισμούς

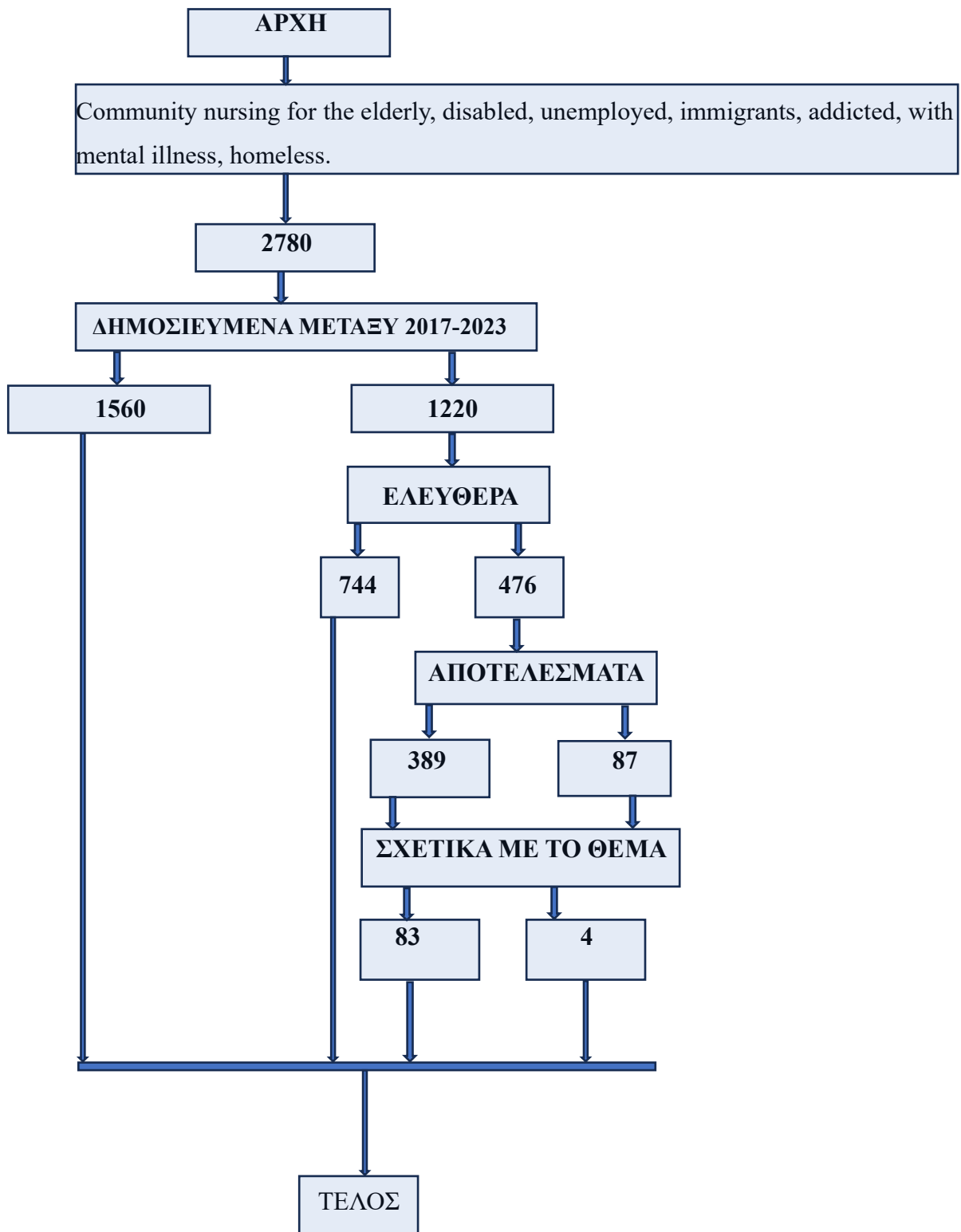
1.2.7 Κοινωνική νοσηλευτική σε άτομα με ψυχική ασθένεια

1.2.8 Κοινωνική νοσηλευτική σε άστεγους

1.2.9 Αναζήτηση Ξένης Βιβλιογραφίας

Κεφάλαιο 2°

Ανάπτυξη βιβλιογραφικών πηγών της θεματικής σε Ελλάδα και εξωτερικό

2.1. Κοινωνική νοσηλευτική

Όπως φαίνεται τις τελευταίες δεκαετίες η κοινωνική νοσηλευτική έχει εδραιώσει έναν ρόλο που χαρακτηρίζεται ως ηγετικός, κυρίως στις υπηρεσίες της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, με τους επαγγελματίες της κοινωνικής νοσηλευτικής να αναλαμβάνουν ρόλους υψίστης ευθύνης, έχοντας ως σκοπό να προάγουν την υγεία και να παρέχουν πρόληψη αλλά και θεραπεία. Επιπλέον, οι επαγγελματίες του κλάδου συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων αφορούν την υγεία των ατόμων σε όλα τα επίπεδα, ώστε να επιτυγχάνεται η καταλληλότερη κάλυψη των προσωπικών αναγκών του καθενός ξεχωριστά (Μιχαηλίδου, 2019).

Παρακάτω θα γίνει αναφορά σε σχετικές με τη προαναφερόμενη θεματική ελληνικές και διεθνείς αναφορές και μελέτες, οι οποίες είχαν διεξαχθεί κατά το χρονικό διάστημα 2016 έως το 2023.

2.1.1 Ελλάδα

Αναφορικά με τον ελλαδικό χώρο φαίνεται ότι ο κλάδος της κοινωνικής νοσηλευτικής διακατέχει στην επίβλεψη του το οικογενειακό αλλά και το γενικότερο περιβάλλον της κοινότητας, το οποίο περιλαμβάνει τη πιθανή επίβλεψη των τροφίμων ή ακόμα και τον έλεγχο της ύδρευσης ή αποχέτευσης (Ηλιοπούλου, 2021). Επίσης, έχει την υποχρέωση παροχής νοσοκομειακών πόρων, κέντρων αποκατάστασης ή ακόμα και την υποχρέωση παροχής κατ' οίκον νοσηλείας (Βασιλείου & Λουκάς, 2017). Επιπροσθέτως, ο κλάδος αυτός έχει ως υποχρέωση την πρόληψη της ασθένειας και ταυτόχρονα την υγειονομική διαπαιδαγώγηση ολόκληρης της κοινότητας (Μητροπούλου & Παπαευθυμίου, 2018). Τέλος και όσον αφορά τον επιστημονικό τομέα του κλάδου, αυτός υποχρεώνεται ανά διαστήματα να συλλέγει στοιχεία ώστε να διεκπεραιώνεται επιδημιολογική ερευνητική και διεπιστημονική μελέτη, όπως επίσης την άσκηση συνεργασίας με άλλους τομείς της φροντίδας υγείας καθώς και της κοινωνικής πρόνοιας (Μιχαηλίδου, 2019).

Ωστόσο, το γεγονός ότι οι αρμοδιότητες και ευθύνες του τομέα αυτού ανά το πέρασμα των χρόνων δεν έχουν αλλάξει δραματικά, ενώ τα εφόδια που ο ίδιος ο

χώρος λαμβάνει από τους κρατικούς φορείς έχουν δραματικά μειωθεί, εξαιτίας της ύφεσης της ανεργίας αλλά και της εμφάνισης οικονομικής κρίσης στον ελλαδικό χώρο, εμφανίζει ένα άξιο συζήτησης θέμα από πολλαπλές ερευνητικές αναφορές. Το θέμα αυτό περιπλέκεται, αφού η ψυχική και σωματική υγεία των πολιτών εξακολουθεί να παραμένει υψίστης σημασίας ζήτημα, αναγκάζοντας έτσι τους κρατικούς φορείς του ελλαδικού χώρου να προχωρούν σε διάφορα σχέδια λιτότητας με την εφαρμογή αυτών να επηρεάζει ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού, όπως είναι αυτό των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.

Το συμπέρασμα των προαναφερόμενων ερευνητικών μελετών θέτει ως κύριο και πρωτεύον ζήτημα, αρχικά την άμεση επανένταξη βοηθητικού περιεχομένου του υγειονομικού κλάδου και αφετέρου την περαιτέρω υποστήριξη των πολιτών που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (Κοτζαμπασάκη & Λαζάρου, 2017. Μαστοράκης και συν., 2019. Παπακωνσταντίνου και συν., 2017).

2.1.2 Ολλανδία

Μέσα στις φάσεις της νοσηλευτικής διαδικασίας, η βιβλιογραφία υποστηρίζει ότι παρεμβάλλεται και η κλινική νοσηλευτική τεκμηρίωση. Η κλινική νοσηλευτική τεκμηρίωση αναμένει από τον κοινοτικό νοσηλευτή να αφιερώσει τον απαραίτητο χρόνο, ώστε να ολοκληρωθεί εκείνη σωστά ως διαδικασία. Ωστόσο, φαίνεται ότι καθώς ο φόρτος εργασίας των νοσηλευτών παραμένει μεγάλος, υπάρχουν ενδείξεις ότι ο χρόνος ο οποίος αφιερώνεται από τους νοσηλευτές για τη διαδικασία αυτή είναι κάποιες φορές υπερβολικός, χωρίς οι ίδιοι να το συνειδητοποιούν άμεσα.

Ερευνητική μελέτη η οποία διεξήχθη στην Ολλανδία εξέτασε τις απόψεις 508 Ολλανδών κοινοτικών νοσηλευτών αναφορικά με το αν τελικά υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δραστηριοτήτων της κλινικής και οργανωτικής τεκμηρίωσης με τον αντιληπτό φόρτο νοσηλευτικής εργασίας των ατόμων αυτών. Η διεκπεραίωση της μελέτης περιλάμβανε μια μικτή μεθοδολογία, αφού οι συμμετέχοντες νοσηλευτές έπρεπε να απαντήσουν σε κάποια ερωτηματολόγια και έπειτα σε ερωτήσεις ανοιχτού τύπου. Τα τελικά ευρήματα της μικτής μεθόδου έδειξαν ότι η πλειοψηφία των κοινοτικών νοσηλευτών σημείωνε για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα υψηλό φόρτο εργασίας, κυρίως εξαιτίας των δραστηριοτήτων που αφορούσαν την τεκμηρίωση. Πολλοί από τους συμμετέχοντες δήλωσαν ότι έβρισκαν τη διαδικασία της οργανωτικής τεκμηρίωσης σε ένα βαθμό ως περιττή, ενώ άλλοι επισήμαναν ότι ο

φόρτος εργασίας τους είχε άμεσο αντίκτυπο στην συμπεριφορά τους προς τους συναδέλφους τους, χαρακτηρίζοντας αυτή ως όχι ιδιαίτερα φιλική. Συμπερασματικά, υποστηρίζεται ότι αποτελεί μεγάλη ανάγκη για τον κλάδο των κοινοτικών νοσηλευτών της Ολλανδίας να μειωθούν στο μέγιστο δυνατό βαθμό οι δραστηριότητες κλινικών και οργανωτικών δραστηριοτήτων τεκμηρίωσης, ώστε και οι ίδιοι να καταφέρουν να μειώσουν το φόρτο εργασίας τους και να είναι πιο αποδοτικοί και με καλύτερη συμπεριφορά (De Groot, et al., 2022).

2.1.3 Ιρλανδία

Είναι γεγονός ότι η νοσηλευτική φροντίδα του ασθενούς από τον κοινοτικό νοσηλευτή, θεωρείται ύψιστης σημασίας αφού μπορεί να ειπωθεί ότι συνδράμει άμεσα και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της νοσηλευτικής περίθαλψης καθώς και της ανάρρωσης του ασθενούς. Συνεπώς, μπορεί να υποστηριχθεί το γεγονός που έχει παρατηρηθεί κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, δηλαδή η συνεχής συσχέτιση των επιπέδων στελέχωσης σε συνδυασμό ποιοτική φροντίδα των ασθενών. Ωστόσο, άξια συζήτησης είναι η παρατήρηση ότι οι κοινοτικοί νοσηλευτές έχουν στην επίβλεψή τους πολλές υποθέσεις και ταυτόχρονα λιγότερο χρόνο ώστε να είναι ικανοί να ολοκληρώσουν με επιτυχία όλες τις νοσηλευτικές τους ευθύνες και ειδικότερα αυτές οι οποίες προστατεύουν την υγεία των ασθενών, καταλήγοντας έτσι στην ανάπτυξη του φαινομένου της χαμένης φροντίδας. Το φαινόμενο αυτό ουσιαστικά περιγράφει τη νοσηλευτική φροντίδα του ασθενούς, η οποία για διάφορους λόγους καθυστερεί, ή μέρη αυτής μπορεί ακόμα και να παραλείπονται από τους κοινοτικούς νοσηλευτές.

Απώτερος σκοπός της μελέτης η οποία διεξήχθη στην Ιρλανδία το 2018 ήταν να εξετάσει τον επιπολασμό του φαινομένου της χαμένης φροντίδας στην κοινοτική νοσηλευτική καθώς επίσης και τους λόγους για την απώλεια της φροντίδας αυτής. Η διεκπεραίωση της μελέτης περιλάμβανε τη συμπλήρωση ηλεκτρονικών ερωτηματολογίων από 458 κοινοτικούς νοσηλευτές της Ιρλανδίας, μέσω των οποίων οι ερευνητές λάμβαναν πληροφορίες για τα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων, τους ρόλους κοινοτικής νοσηλευτικής καθώς επίσης και τους λόγους απώλειας κοινοτικής νοσηλευτικής φροντίδας. Μέσω των ευρημάτων αποδείχθηκε ότι ένα ποσοστό άνω του 70% παραλείπεται όσον αφορά διαφορετικές φροντίδας ρουτίνας και κυρίως της προληπτικής φροντίδας, ενώ το υψηλότερο επίπεδο χαμένης

φροντίδας φαίνεται ότι παρέχεται από νοσηλευτές οι οποίοι είτε είχαν εμπειρία μικρότερη των 5 ετών, είτε έκαναν υπερωρίες για τις οποίες δεν αμείβονταν. Συμπερασματικά, υποστηρίζεται ότι αποτελεί μεγάλη ανάγκη για τον κλάδο των κοινοτικών νοσηλευτών να είναι ασφαλής και εξοπλισμένοι με τους κατάλληλους πόρους τόσο όσον αφορά την εκπαίδευση που θα βοηθήσει στην υιοθέτηση και εξέλιξη των κατάλληλων δεξιοτήτων, όσο και στη σωστή και με σεβασμό διαχείριση του εργαζόμενου προσωπικού, καλύπτοντας της ανάγκες αυτού, που μπορούν να αφορούν είτε προσωπικές, όπως είναι η προσωπική αμοιβή, είτε επαγγελματικές, όπως είναι η παροχή κατάλληλων φυσικών, κλινικών και δομικών εγκαταστάσεων (Phelan, et al., 2018).

2.2. Κοινοτική νοσηλευτική σε άτομα τρίτης ηλικίας

Οι κοινοτικοί νοσηλευτές αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι του ιατρικού κλάδου, αφού καταφέρνουν και συνδυάζουν διαφορετικές ικανότητες, δρώντας πολλές φορές ως πολυεργαλεία. Όσον αφορά την γηριατρική ιατρική, ένας κοινοτικός νοσηλευτής οφείλει να είναι σε θέση να ενδυναμώσει τους ασθενείς τρίτης ηλικίας, παρέχοντας ευκολία άνεσης και συμμετοχής στην καθημερινότητα και αλληλεπίδραση, ενώ ταυτόχρονα χρειάζεται να κατέχουν αναπτυγμένες γνώσεις και εμπειρίες, ώστε να λειτουργούν στον δυνατότερο βαθμό αποτελεσματικά.

2.2.1 Ελλάδα

Είναι γεγονός ότι ακόμα και κατά τη διάρκεια του 21^{ου} αιώνα, τα στερεότυπα κατά των ατόμων της τρίτης ηλικίας εξακολουθούν να υπάρχουν και να προκαλούν το στίγμα, κάνοντας πολλές φορές την καθημερινότητα των ατόμων αυτών ακόμα και δυσλειτουργική.

Βιβλιογραφική ανασκόπηση η οποία διενεργήθηκε στον ελλαδικό χώρο, κατάφερε να αναγνωρίσει τα στερεότυπα που υπάρχουν και αφορούν την τρίτη ηλικία, σημειώνοντας παράλληλα την προσπάθεια των κοινοτικών νοσηλευτών στην αντιμετώπιση και αλλαγή τους.. Μέσω της ανασκόπησης του 2019 αναδείχθηκαν οι σημαντικότερες μεταβολές και τα προβλήματα υγείας με τα οποία έρχονται αντιμέτωποι οι ηλικιωμένοι, όπως επίσης και τα στερεότυπα τα οποία στέκονται ως ένα εμπόδιο στην ανάδειξη και διατήρηση μιας υγιούς καθημερινότητας.

Συμπερασματικά, σημειώθηκε ότι μέσα σε όλα τα υπάρχοντα καθήκοντα του κοινοτικού νοσηλευτή συμπεριλήφθηκε η διασφάλιση μιας υγιούς τόσο ψυχικής όσο και σωματικής καθημερινότητας και ζωής για τα άτομα της τρίτης ηλικίας, τα οποία έρχονται συνεχώς αντιμέτωπα με εμπόδια (Μιχαηλίδη, 2019).

2.2.2 Νορβηγία

Όπως προαναφέρθηκε, ήδη τα άτομα που ανήκουν στην τρίτη ηλικία έχουν να αντιμετωπίσουν μια πληθώρα εμποδίων και δυσκολιών. Ωστόσο, φαίνεται ότι τα προβλήματα επιδεινώνονται και πληθαίνουν όταν η ευάλωτη αυτή ομάδα, χρειάζεται από τον κοινοτικό νοσηλευτή φροντίδα κατ' οίκον.

Έρευνα η οποία διεξήχθη στη Νορβηγία εξέτασε ένα δείγμα 144.000 Νορβηγών ασθενών ηλικίας άνω των 75 ετών, οι οποίοι λάμβαναν κατ' οίκον φροντίδα σε καθημερινή βάση καθώς και συγκεκριμένη φαρμακευτική αγωγή λόγω των χρόνιων διαγνώσεων που είχαν, ενώ παράλληλα φαίνεται ότι όλοι οι συμμετέχοντες νοσηλεύονταν στο νοσοκομείο τον τελευταίο χρόνο. Σκοπός της συγκεκριμένης ερευνητικής μελέτης ήταν να εξεταστεί και να αξιολογηθεί εάν οι ανάγκες που είχαν τα άτομα αυτά από την νοσηλευτική υπηρεσία πληρούνταν σε επαρκές επίπεδο. Τα συμπεράσματα τα οποία διεξήχθησαν από τη συγκεκριμένη ερευνητική μελέτη επισήμαναν την ανάγκη για διεύρυνση των πόρων οι οποίοι χρησιμοποιούνται για την κατ' οίκον νοσηλεία έχοντας ως απώτερο σκοπό να διατηρηθεί η λειτουργική κατάσταση των ασθενών όπως επίσης και η πρόληψη και μείωση των συμπτωμάτων των ασθενειών αυτών (Naess, et al., 2017).

2.2.3 Κίνα

Κανένα άτομο δεν μπορεί να αρνηθεί το γεγονός ότι τα άτομα της τρίτης ηλικίας αποτελούν ένα μεγάλο μέρος του γενικότερου παγκόσμιου πληθυσμού, συνεπώς ταυτόχρονα με αυτό οι απαιτήσεις και οι ανάγκες αυξάνονται ραγδαία όπως το ίδιο αυξάνεται και ο πληθυσμός αυτός.

Έρευνα η οποία διεξήχθη το 2020 στην Κίνα είχε ως απώτερο στόχο να δημιουργήσει συστάσεις και προτάσεις οι οποίες θα βασίζονταν σε στοιχεία και θα οδηγούσαν στην προώθηση της φροντίδας των ηλικιωμένων ατόμων από το κοινοτικό νοσηλευτικό προσωπικό. Πιο αναλυτικά, στη συγκεκριμένη ερευνητική μελέτη αναλύθηκαν συνολικά 69 κέντρα φιλοξενίας ή και φροντίδας ηλικιωμένων ατόμων. Σκοπός της συγκεκριμένης ερευνητικής μελέτης ήταν να εξετασθεί κατά πόσο οι ηλικιωμένοι

ήταν ευχαριστημένοι από τον τόπο και τρόπο διαμονής τους αλλά και κατά πόσο ο χώρος αυτός κάλυπτε τις απαιτήσεις και ανάγκες τους.

Τα συμπεράσματα τα οποία διεξήχθησαν από τη συγκεκριμένη ερευνητική αναφορά υποστήριξαν ότι το φυσικό περιβάλλον και οι εγκαταστάσεις τόσο της λειτουργικής διάταξης όσο και της παροχής υπηρεσιών στην ευάλωτη αυτή η πληθυσμιακή ομάδα χρειάζεται να αναβαθμιστούν και να βελτιστοποιηθούν. Αναλυτικότερα, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα περισσότερα από τα κέντρα αυτά είχαν μόνο εσωτερικό χώρο και όχι εξωτερικό ο οποίος θα χρησιμοποιούταν από τους ηλικιωμένους, κάποιο από αυτά που βρίσκονταν σε όροφο μεγαλύτερο του ισογείου δεν ήταν εξοπλισμένα με ανελκυστήρες, ενώ υπήρχαν ακόμα και κάποια που ήταν κοντά σε ηχορύπανση ή αρκετά μακριά από νοσοκομείο.

Η προαναφερόμενη ερευνητική μελέτη κατάφερε μέσα από την ανάδειξη των μικρο-πταισμάτων και δυσλειτουργιών, που αν όχι όλα αλλά κάποια από τα κέντρα κατείχαν, να τονίσει τις περισσότερες τόσο βιολογικές όσο και λειτουργικές ανάγκες που φαίνεται να έχει αυτός ο ευάλωτος κοινωνικός πληθυσμός (Yang, et al., 2020).

2.3. Κοινοτική νοσηλευτική σε ΑΜΕΑ

Τα άτομα με ειδικές ανάγκες αποτελούν μια σημαντική θέση στον παγκόσμιο πληθυσμό και φαίνεται ότι κατά τα χρόνια έχουν καταφέρει να διεκδικούν τα δικαιώματά τους ως ευάλωτη πληθυσμιακή ομάδα. Όπως υποστηρίζει η βιβλιογραφία, το μεγαλύτερο ποσοστό της πληθυσμιακής αυτής ομάδας, περιλαμβάνει άτομα με νοητική υστέρηση, κινητικές ή ψυχικές διαταραχές, άτομα με προβλήματα όρασης και άλλες διαφορετικές περιπτώσεις αναπηρίας. Τα άτομα αυτά έχοντας ως σκοπό να ζήσουν μια όσο περισσότερο λειτουργική ζωή γίνεται, έχουν συγκεκριμένες ανάγκες, όπως είναι παραδειγματικά και όσον αφορά τα παιδιά ΑΜΕΑ, να έχουν τη δυνατότητα να κατοικούν σε αστικές πόλεις, καθώς εκεί φαίνεται ότι λειτουργούν Ειδικά σχολεία, κέντρα προκατάρτισης ή ακόμα και ιατροπαιδαγωγικές υπηρεσίες ειδικά για τον πληθυσμό αυτόν. Συνεπώς, ο ρόλος του κοινοτικού νοσηλευτή ακόμα και σε αυτήν την περίπτωση θεωρείται κρίσιμος, αφού ο ίδιος πρέπει να διαθέτει γενικές και ειδικές γνώσεις, ώστε να μπορεί να παρέχει ηθική αλλά και ψυχολογική υποστήριξη, τόσο στα ίδια τα άτομα με ειδικές ανάγκες, όσο και στις οικογένειες αυτών που συνήθως τα συνοδεύουν.

Ωστόσο, σε πολλές χώρες ανά τον κόσμο υπάρχουν ακόμα υιοθετημένες στερεοτυπικές συμπεριφορές που εμποδίζουν την διεκπεραίωση των πολλαπλών τους αναγκών καθώς και της έκβασης της λειτουργικής τους καθημερινότητας.

2.3.1 Ελλάδα

Πρόσφατη έρευνα η οποία διεξήχθη στον ελλαδικό χώρο θέλησε να εξετάσει σε συγκεκριμένη περιοχή κατά πόσο τα άτομα του δήμου είναι ικανοποιημένα από ένα ενεργό κοινωνικό πρόγραμμα, το οποίο ουσιαστικά υποστήριζε άτομα ηλικιωμένα και με ειδικές ανάγκες στο δικό τους χώρο.

Στη συγκεκριμένη ερευνητική μελέτη του 2021 συμμετείχαν 100 άτομα εκ των οποίων το ποσοστό των αμεα που συμμετείχαν ήταν περίπου στο 22%. Η μελέτη αυτή ήταν συγχρονικού τύπου και για την εκπόνηση της και τη συλλογή δεδομένων έγινε χρήση ερωτηματολογίου από την κοινωνική λειτουργό του επιλόγου προγράμματος.

Αν και η μελέτη παρουσίασε τις απόψεις των συμμετεχόντων να εκπροσωπούν μια θετική έκβαση του προγράμματος, υπήρξε ένα σημαντικό ποσοστό του ύψους 39% από τους συμμετέχοντες οι οποίοι δήλωσαν ότι δεν θεωρούν σίγουρο ότι ο αριθμός του προσωπικού ο οποίος συμμετέχει στη φροντίδα τους είναι ιδανικός ώστε να τους αποδώσει τη μέγιστη δυνατή βοήθεια που οι ίδιοι χρειάζονται.

Συμπερασματικά, παρόλο που το συγκεκριμένο πρόγραμμα πρόσφερε αρκετά οφέλη στους δέκτες από τις υπηρεσίες του, είναι γεγονός ότι ο κοινοτικός νοσηλευτικός τομέας εξακολουθεί να είναι ελλιπής από ιατρικό προσωπικό και συγκεκριμένα τον επαρκή ή έστω μέγιστο αναγκαίο βαθμό κοινοτικών νοσηλευτών (Γογουροπούλου, 2021).

2.3.2 Ηνωμένο Βασίλειο

Κανένα άτομο δεν μπορεί να αμφισβητήσει το γεγονός ότι τα άτομα με ειδικές ανάγκες χρειάζονται από τον κοινοτικό νοσηλευτή να συνεργάζεται αποτελεσματικά μαζί τους και να βρίσκονται σε ασφαλείς κοινοτικούς χώρους, οι οποίοι θα τους ωθούν και θα τους παρέχουν την αντοχή και τη δύναμη να λειτουργούν πιο αποτελεσματικά.

Πρωτότυπη έρευνα η οποία διεξήχθη στο Ηνωμένο Βασίλειο το 2017 έθεσε ως στόχο να εξετάσει ποια είναι τα προσωπικά χαρακτηριστικά τα οποία απαιτούνται από τους κοινοτικούς νοσηλευτές ώστε αυτοί να είναι ικανοί να εργαστούν περισσότερο

αποτελεσματικά όταν αυτό χρειάζεται με άτομα τα οποία έχουν ειδικές ανάγκες αλλά και παραβατικό υπόβαθρο. Ο σχεδιασμός της έρευνας ακολούθησε την ποιοτική μέθοδο και τη χρήση συνεντεύξεων, μέσω των οποίων εξετάστηκαν οι αντιλήψεις των κοινοτικών νοσηλευτών, ανακαλύπτοντας έτσι τα προσωπικά χαρακτηριστικά τα οποία χρειάζονται ώστε να είναι ικανό ένα άτομο να μπορεί να δουλέψει με άτομα με ειδικές ανάγκες με παραβατικό υπόβαθρο. Τα αποτελέσματα της έρευνας σημείωσαν 3 διαφορετικές κατηγορίες προσωπικών χαρακτηριστικών και στις οποίες δόθηκαν ονομασίες όμως κοιτάζοντας βαθύτερα και επιτυγχάνοντας ισορροπία και σύνδεση. Συμπερασματικά, μέσα από τα ευρήματα της συγκεκριμένης ποιοτικής μελέτης, επισημάνθηκε ότι η αποτελεσματική οικοδόμηση σχέσεων περιμένει από τους κοινοτικούς νοσηλευτές να επιτύχουν την αλληλεπίδραση με το άτομο με ειδικές ανάγκες, τη λήψη προσωπικού ιστορικού του, την αναγνώριση της πιθανής μαθησιακής δυσκολίας η οποία υπάρχει καθώς και την ένδειξη βαθύτερης κατανόησης και συμπόνοιας στα άτομα αυτά, αναπτύσσοντας έτσι τα ίδια προσωπικά χαρακτηριστικά τους ως κοινοτικοί νοσηλευτές (Lovell & Bailey, 2017).

2.3.3 Σκωτία

Όπως προαναφέρθηκε και νωρίτερα, φαίνεται ανά τα χρόνια ότι οι ευάλωτες κοινωνικές ομάδες δέχονται σταθερά επικρίσεις, προκαταλήψεις και μη δίκαιες συμπεριφορές από διαφορετικούς φορείς, συμπεριλαμβανομένου και του ιατρικού κλάδου.

Ερευνητική ομάδα στη Σκωτία το 2018 θέλησε να εξετάσει πώς γίνεται από τους γενικούς και οικογενειακούς ιατρούς η διαχείριση μακροπρόθεσμων συνθηκών μεταξύ ενηλίκων με νοητική υστέρηση και του γενικότερου πληθυσμού. Πιο αναλυτικά, η ερευνητική μελέτη εξέτασε δείγμα 721 ατόμων, διαπιστώνοντας τελικά ότι οι ενήλικες με διανοητική αναπηρία φαίνεται ότι έλαβαν κατά ένα σημαντικό ποσοστό χειρότερη διαχείριση όλων των μακροπρόθεσμων συνθηκών συγκριτικά με τα υπόλοιπα άτομα του γενικού πληθυσμού, τα οποία έλαβαν μέρος στη μελέτη. Πιο συγκεκριμένα, τα αποτελέσματα επισήμαναν υψηλά ποσοστά επιληψίας, ψύχωσης, υποθυρεοειδισμού, άσθματος, διαβήτη καθώς και καρδιακής ανεπάρκειας.

Όπως άλλες προαναφερόμενες έρευνες, η παρούσα περιγραφόμενη ερευνητική αναφορά κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι ενήλικες με διανοητική αναπηρία φαίνεται ότι λαμβάνουν σημαντικά φτωχότερη νοσοκομειακή φροντίδα, παρότι ανήκουν στο φάσμα των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.

Συμπερασματικά, προτείνεται και φαίνεται ότι χρειάζεται να υπάρξει ένα πρακτικό και εφαρμόσιμο μέσο το οποίο θα υποστηρίξει το κοινοτικό νοσηλευτικό προσωπικό να έρθει αντιμέτωπο με οποιεσδήποτε προκλήσεις που πιθανόν αντιμετωπίζει ώστε να μπορέσει το ίδιο να επισπεύσει την παροχή δίκαιης νοσοκομειακής φροντίδας (Cooper, et al., 2018)

2.4. Κοινοτική νοσηλευτική σε ανέργους

Η τοπική οικονομία αλλά και η γενικότερη λειτουργία μιας κοινωνίας φαίνεται ότι επηρεάζεται άμεσα από το φαινόμενο της ανεργίας.

Αναφορικά με τους ανέργους, η βιβλιογραφία υποστηρίζει ότι η ευάλωτη αυτή κοινωνική ομάδα ανήκει στην ονομαζόμενη ειδική ομάδα πληθυσμού, η οποία ουσιαστικά περικλείει τα άτομα τα οποία βρίσκονται σε μια μειονεκτική θέση αναφορικά με την ομαλή ένταξή τους στην αγορά εργασίας.

2.4.1 Ελλάδα

Έπειτα το πέρας της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης στα τέλη του 2007, είναι γεγονός ότι ακόμα και τώρα υπάρχει μια συντριπτική πλειοψηφία του ελληνικού πληθυσμού, η οποία παραμένει ακόμα άνεργη.

Μια μελέτη η οποία διεξήχθη το 2018 έκανε προσπάθεια να διερευνήσει το άγχος και τα καταθλιπτικά συμπτώματα σε άνεργα άτομα που διέμεναν στο νομό Ηρακλείου Κρήτης. Η έρευνα αυτή επέλεξε τη μέθοδο της ποσοτικής διερεύνησης, χρησιμοποιώντας ερωτηματολόγια σε ένα δείγμα 115 ατόμων. Τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας έδειξαν ούτε το παροδικό άγχος είναι αυτό το οποίο καταλαμβάνει σε μεγαλύτερο βαθμό τους ανέργους, το οποίο συσχετίζεται με την οικογενειακή κατάσταση, την εκπαίδευση του κάθε ατόμου και το είδος της κατοικίας στο οποίο διαμένει.

Ωστόσο, προτείνεται ότι μία από τις περισσότερο ωφέλιμες επιλογές ελέγχου του αρνητικού αντίκτυπου της ανεργίας στην τοπική κοινωνία είναι αυτή της επένδυσης σε ειδικά κέντρα κοινότητας τα οποία θα υποστηρίζουν τα άνεργα άτομα και τις ανάγκες αυτών, ενώ ταυτόχρονα θα τα βοηθούν στην εύρεση εργασίας. Τέλος, προτείνεται η άμεση συμβολή της πολιτείας στην δημιουργία διαφόρων προγραμμάτων τόσο ψυχολογικής όσο και πρακτικής υποστήριξης, ώστε να δείξουν

στα νέα αυτά άτομα ότι δεν είναι μόνοι και υπάρχουν διεξοδικές επιλογές (Νάνου και συνεργάτες, 2018).

2.4.2 Γερμανία

Όπως και προαναφέρθηκε, είναι γεγονός ότι τα άνεργα άτομα συνήθως χαρακτηρίζονται από μια σημαντικά χειρότερη κατάσταση τόσο ψυχικής όσο και σωματικής υγείας, συγκριτικά με άλλα άτομα τα οποία έχουν καθημερινή αμειβόμενη εργασία. Ωστόσο, ταυτόχρονα με το γεγονός αυτό έχει παρατηρηθεί ότι οι στρατηγικές προαγωγής της υγείας όπως και της πρόληψης σπάνια απευθύνονται σε άτομα τα οποία δεν έχουν μόνιμη αμειβόμενη ή και καθόλου εργασία.

Έρευνα η οποία διεξήχθη στη Γερμανία το 2021 θέλησε να εξετάσει ένα δείγμα περίπου 1.500 ανέργων, οι οποίοι καθοδηγούμενοι από μια ομάδα αποτελούμενη από 2 εκπαιδευτές, ολοκλήρωσαν το πρόγραμμα με την ονομασία JOBS. Όπως υποστηρίζει η έρευνα το πρόγραμμα αυτό έχει ως στόχο την προαγωγή της υγείας των ατόμων που συμμετέχουν, συνδυάζοντας την κατάρτιση αιτήσεων εργασίας με στοιχεία από τη θεωρία της κοινωνικής μάθησης της αυτοαποτελεσματικότητας. Σκοπός της συγκεκριμένης ερευνητικής μελέτης ήταν η προσπάθεια επανένταξης του ατόμου στην αγορά εργασίας, η ανάπτυξη της αυτοαποτελεσματικότητας, ο έλεγχος της ικανοποίησης από τη ζωή των συμμετεχόντων, η υποκειμενική τους κατάσταση υγείας, καθώς επίσης και ο έλεγχος ύπαρξης καταθλιπτικών συμπτωμάτων ή γενικότερης ψυχολογικής δυσφορίας.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι έπειτα από την ολοκλήρωση του συγκεκριμένου προγράμματος από τους συμμετέχοντες, αυξήθηκαν τα επίπεδα των συμμετεχόντων ικανοποίησης, της γενικής τους υγείας καθώς επίσης ηθη εξε αύξηση των επιπέδων και της ψυχικής τους ευεξίας. Ακόμα, τα αποτελέσματα επισήμαναν ότι η αυτοαποτελεσματικότητα η οποία σχετίζεται με την αναζήτηση της εργασίας έδωσε θετική συσχέτιση σχετικά με την παρέμβαση. Πιο αναλυτικά μέσω της συγκεκριμένης μελέτης υπογραμμίσθηκε ότι η εισαγωγή του συγκεκριμένου προγράμματος ως μια εθνική παρέμβαση αποτελεί έναν από τους πιο ωφέλιμους τρόπους να υποστηρίξουν τη συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα ώστε εκείνη να επιτύχει μια καλύτερη υγεία, τόσο ψυχική όσο και σωματική, βοηθώντας την με αυτό τον τρόπο να αυξήσει τις πιθανότητες επαναπρόσληψης σε κάποιον εργασιακό τομέα (Hollederer & Jahn, 2023).

2.4.3 Ελβετία

Όπως οι βιβλιογραφικές αναφορές υποστηρίζουν, ο τομέας των κοινοτικών υπηρεσιών ψυχικής υγείας φαίνεται να διαδραματίζει και ενώ κατέχει ένα κεντρικό ρόλο στις υπηρεσίες του κλάδου της ψυχικής υγείας.

Έρευνα η οποία διεξήχθη στην Ελβετία, θέλησε να εξετάσει τους προγνωστικούς παράγοντες της χρήσης της συγκεκριμένης υπηρεσίας από άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας, καθώς όπως παρατηρήθηκε στη συγκεκριμένη χώρα αυτοί οι παράγοντες είναι ασαφείς. Πιο αναλυτικά, διεξήχθη τηλεφωνική ερευνητική μελέτη μέσω της χρήσης ερωτηματολογίου σε ένα δείγμα 18.832 ατόμων. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι στους προγνωστικούς παράγοντες περιλαμβάνονταν η ανεργία, η οποία ήταν ικανή να προκαλέσει στο άτομο ψυχολογικές δυσλειτουργίες, η ηλικία, σημαντικά προβλήματα της καθημερινής ζωής ή ακόμα και η λήψη ψυχοτρόπων φαρμάκων. Πιο συγκεκριμένα, μέσω των αποτελεσμάτων υπογραμμίστηκε ότι η ανεργία συσχετίζεται με την αυξημένη χρήση των κοινοτικών υπηρεσιών ψυχικής υγείας.

Συμπερασματικά, μέσα από την διεξαγωγή της έρευνας αυτής υποδηλώθηκε το γεγονός ότι οι κοινοτικές νοσηλευτικές υπηρεσίες ψυχικής υγείας απαιτούν την ίδια εξέχουσα θέση στο υπάρχον κρατικό σύστημα ψυχικής υγείας με τις υπόλοιπες υπηρεσίες, όπως επίσης και η καλύτερη αποζημίωση του φορέα αυτού (Burr & Richter, 2021).

2.5. Κοινοτική νοσηλευτική σε μετανάστες

Ανά τα κράτη, υποστηρίζεται ότι θα έπρεπε να είναι αναμενόμενο και απαραίτητο από τους κοινοτικούς φορείς υγειονομικής περίθαλψης να εκπληρώνεται η αναγνώριση και αποδοχή της εθνικότητας και κουλτούρας του ατόμου, ώστε να μπορεί να επιτευχθεί η κατάλληλη και ολιστική υγειονομική φροντίδα του ίδιου ως ασθενή.

2.5.1 Ελλάδα

Όπως έχει υποστηριχθεί από πολλαπλές ερευνητικές αναφορές, δεν είναι λίγες οι φορές που έχει σημειωθεί να παραβλέπονται στοιχεία της πολιτισμικής προέλευσης,

δημιουργώντας έτσι ένα μεγάλο θέμα στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας, από το νοσηλευτικό προσωπικό και όχι μόνο.

Έρευνα η οποία διεξήχθη στον ελλαδικό χώρο έχει εξετάσει τις απόψεις του νοσηλευτικού προσωπικού και των μεταναστών συμμετεχόντων αναφορικά με την παροχή υγειονομικής φροντίδας σε 2 δημόσια ελληνικά νοσοκομεία. Πιο αναλυτικά, ακολούθησε ποιοτική ερευνητική μελέτη μέσω της οποίας εξετάστηκαν 10 νοσηλευτές και 10 μετανάστες με τη χρήση συνεντεύξεων για τη συλλογή των δεδομένων. Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης μελέτης έδειξαν ότι υπάρχουν γενικευμένα προβλήματα τα οποία φανερώνονται στην καθημερινή κλινική πρακτική μεταξύ των νοσηλευτών και των ασθενών διαφορετικής πολιτισμικής προέλευσης, ενώ ταυτόχρονα τονίστηκε από τους νοσηλευτές η αναγκαιότητα εκπαίδευσης στην διαπολιτισμική νοσηλευτική φροντίδα.

Συμπερασματικά, μέσω των αποτελεσμάτων της προαναφερόμενης ποιοτικής μελέτης επισημάνθηκε η επιτακτική εκπλήρωση της ανάγκης εκμάθησης των βασικών αρχών διαπολιτισμικής φροντίδας του ιατρικού προσωπικού όπως επίσης και η ανάγκη εκπαίδευσης μέσω σεμιναρίων και επιμορφώσεων επί του θέματος (Γρηγοροπούλου και συνεργάτες, 2020).

2.5.2 Νορβηγία

Η ευάλωτη κοινωνική ομάδα των μεταναστών είναι γεγονός ότι επηρεάζεται συχνά από πολιτικές και πρακτικές η οποία δεν λαμβάνουμε υπόψη τα πιο ωφέλιμα συμφέροντα του πληθυσμού αυτού ειδικά όταν τα άτομα τα οποία ανήκουν σε αυτή την ομάδα δεν έχουν στην κατοχή τους απαραίτητα έγγραφα τα οποία χρησιμοποιούνται από διάφορους υγειονομικούς και άλλους οργανισμούς.

Έρευνα η οποία διεξήχθη στη Νορβηγία το 2022 είχε σκοπό να περιγράψει τον τρόπο με τον οποίο οι νοσηλευτές δημόσιας υγείας κατάφεραν και αντιμετώπισαν συγκεκριμένα εμπόδια και προκλήσεις έχοντας ως σκοπό να τύχουν την προσφορά της καλύτερης δυνατής υγείας σε παιδιά μεταναστών οι οποίοι δεν είχαν στην κατοχή τους επίσημα έγγραφα. Η ποιοτική μελέτη η οποία διεξήχθη εξέτασε μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων 7 κοινοτικούς νοσηλευτές σε 4 διαφορετικά κέντρα υγείας παιδιών. Μέσα από τα αποτελέσματα αναδείχθηκαν 3 κύρια θέματα τα οποία αφορούσαν την ανάπτυξη εμπιστοσύνης στα άτομα αυτά, στην ασφάλιση των βέλτιστων πράξεων προς το συμφέρον του κάθε παιδιού καθώς επίσης και στις προκλήσεις με τις οποίες έρχονται αντιμέτωποι είναι σε αυτές που είχαν στόχο να

επιτύχουν το προαναφερόμενο θέμα. Πιο αναλυτικά, μέσα από τη μελέτη αποκαλύφθηκε ότι σε τέτοιες περιπτώσεις η μεταναστευτική πολιτική προέχει και βρίσκεται εναντιωματικά του συμφέροντος του παιδιού μετανάστη, με τους κοινοτικούς νοσηλευτές να νιώθουν απογοήτευση, αντιλαμβανόμενοι ότι το σύστημα ουσιαστικά τους απαγορεύει να βοηθήσουν και να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στα άτομα αυτά εξαιτίας και μόνον της έλλειψης απαραίτητων εγγράφων. Συμπερασματικά, η προαναφερόμενη ποιοτική μελέτη επισημαίνει το γεγονός ότι δεν γίνεται κατά τη διάρκεια το σύγχρονων πλέον ετών που διανύει η ανθρωπότητα, να μπορούν απλές εθνικές μεταναστευτικές πολιτικές να συγκρούονται και να υπερνικούν τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα (Kvamme & Voldner, 2022).

2.5.3 Καναδάς

Πολλές ερευνητικές πηγές υποστηρίζουν ότι σε γενικά πλαίσια οι μετανάστες έχουν να αντιμετωπίσουν πολύ σοβαρότερα θέματα υγείας από τους απλούς πολίτες εξαιτίας διαφορετικών ζητημάτων.

Έρευνα η οποία διεξήχθη στον Καναδά βασισμένη στο προαναφερόμενο λόγο θέλησε να εξετάσει την πρόσβαση των μεταναστών ενηλίκων και των παιδιών τους καθώς και την εμπειρία αυτών στην υγειονομική περίθαλψη. Η ποιοτική αυτή μελέτη εξέτασε ένα δείγμα 50 γονέων μεταναστών, μέσω της χρήσης ημιδομημένης συνέντευξης. Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης μελέτης επίσημα ότι οι γονείς μετανάστες αντιμετώπιζαν πολλά εμπόδια στην πρόσβαση της υγειονομικής περίθαλψης για τα παιδιά τους και συγκεκριμένα γλωσσικά και πολιτισμικά εμπόδια, εμπόδια στο σύστημα ή οικονομικά, ή ακόμα και εμπόδια ανάμεσα στις σχέσεις με τους επαγγελματίες υγείας του φορέα που είχαν επισκεφθεί.

Συμπερασματικά, οι συγγραφείς της προαναφερόμενης ερευνητικής μελέτης επίσημα την άμεση ανάγκη αντιμετώπισης των προαναφερόμενων εμποδίων και δυσκολιών από τους υπεύθυνους κρατικούς και υγειονομικούς φορείς, ώστε να μπορούν οι μετανάστες και τα παιδιά αυτών να έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας χωρίς να έχουν να αντιμετωπίσουν καμία δυσκολία. Πιο αναλυτικά, προτάθηκε από τους συγγραφείς να ενισχυθεί η ποικιλομορφία του εργατικού δυναμικού των νοσοκομείων και κέντρων υγείας, να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας όπου θα προσφέρεται η υπηρεσία διερμηνείας ξένων γλωσσών ώστε να επιτυγχάνεται η επικοινωνία μεταξύ του επαγγελματία και του ασθενή καθώς επίσης και να μεταρρυθμιστεί το εισόδημα

των μεταναστών αφού θεωρείται ότι είναι ένας καθοριστικός παράγοντας της υγείας (Susanto, 2018).

2.6. Κοινωνική νοσηλευτική σε άτομα με ψυχική ασθένεια

Όπως είναι ευρέως γνωστό, ο νόμος ο οποίος αφορά την ψυχική υγεία έχει τροποποιηθεί, έχοντας ως σκοπό αρχικά να παρέχεται κοινωνική θεραπεία και υποστήριξη σε άτομα τα οποία έχουν διαγνωστεί με κάποια ψυχική ασθένεια και έπειτα να μειώνεται η εμφάνιση περιστατικών κοινωνικού κινδύνου.

2.6.1 Ελλάδα

Ανά καιρούς, οι κρατικοί φορείς έχοντας ως σκοπό την ανάπτυξη και βελτίωση της πρακτικής της κοινωνικής νοσηλευτικής ψυχικής υγείας, εξετάζουν τις αναδιαχειρήσεις περιπτώσεων οι οποίες είναι προσανατολισμένες σε διάφορους ασθενείς, όπως είναι αυτοί που αντιμετωπίσουν ψυχικές ασθένειες.

Ερευνητική μελέτη η οποία διεξήχθη στην Αττική της Ελλάδας, είχε ως στόχο να διερευνήσει τις εμπειρίες των συμμετεχόντων από τις κοινωνικές μονάδες φροντίδας και την προηγούμενη ζωή τους σε διάφορα ιδρύματα καθώς επίσης και να εξετάσει την έννοια που δίνουν τα άτομα αυτά στο άσυλο. Το άσυλο ουσιαστικά είναι ο χώρος ο οποίος φιλοξενούσε άτομα με σοβαρές ψυχικές ασθένειες και τα οποία είναι ασθενείς κοινωνικών μονάδων φροντίδας. Όσον αφορά τη συγκεκριμένη έρευνα, ακολουθήθηκε η μέθοδος της ποιοτικής μελέτης με τη χρήση ημιδομημένων συνεντεύξεων σε ένα δείγμα 55 ατόμων. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα περισσότερα άτομα πίστευαν ότι το άσυλο ήταν ένας προσωρινός χώρος στον οποίο διέμεναν, ο οποίος όμως τους πρόσφερε οικονομική ασφάλεια, μια καθημερινή ρουτίνα, κοινωνικοποίηση, έλεγχο των ασθενειών τους ταυτόχρονα με τον αυξημένο βαθμό ελευθερίας. Τέλος, και όσον αφορά τη θεραπευτική αγωγή, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι ασθενείς δήλωναν αυξημένη συμμετοχή στην ψυχοθεραπεία ενώ βρίσκονταν στις κοινωνικές μονάδες φροντίδας, όπως επίσης ένιωθαν ότι λαμβάνουν αυξημένη παρακολούθηση από τα μέλη του προσωπικού.

Συμπερασματικά ωστόσο, η έρευνα προτείνει ότι παρόλο που η κοινωνική ψυχιατρική φροντίδα την οποία λάμβαναν οι ασθενείς σε συνδυασμό με την παραμονή τους σε έναν χώρο τον οποίο δεν ένιωθαν ιδιαίτερα οικείο, αλλά τον θεωρούσαν ως ένα

προσωρινό σπίτι, δηλαδή μια προσωρινή φιλοξενία, αποτελούσε εμπόδιο στο πέρασμα των ίδιων από την ψυχική διαταραχή στην ανάρρωση (Lentis, 2023).

2.6.2 Κίνα

Όπως υποστηρίζουν πρόσφατες βιβλιογραφικές μελέτες και αναφορές τις τελευταίες δεκαετίες έχει δημιουργηθεί η ανάγκη για ανθρωπιστική φροντίδα σε διάφορες κοινότητες, καθώς επικρατεί ένας ολοένα και αυξανόμενος πληθυσμός ατόμων με διάγνωση χρόνιας νόσου. Το γεγονός αυτό δημιουργεί στους επαγγελματίες της κοινοτικής νοσηλευτικής να έχουν σαν αρχή και αξία την πλήρη φροντίδα του ασθενή, ακόμα και αν κάποιες φορές λόγω φόρτου εργασίας αυτό είναι ακατόρθωτο. Ποιοτική ερευνητική μελέτη η οποία διεξήχθη στην Κίνα το 2018, εξέτασε 11 ασθενείς με χρόνια νόσο και 15 κοινοτικούς νοσηλευτές, έχοντας ως στόχο να επισημάνει την κατανόηση της φροντίδας όσον αφορά την πρακτική της εφαρμογή μέσω της κοινοτικής νοσηλευτικής, τόσο από την οπτική μεριά των ασθενών όσο και των νοσηλευτών. Τα αποτελέσματα παρουσίασαν ότι και οι 2 πλευρές δίνουν μεγάλη σημασία στην ανάπτυξη μιας ουσιαστικής θεραπευτικής συμμαχίας, η οποία θα περιλαμβάνει μια τυπική σχέση φροντίδας, συμπεριφορικές αλληλεπιδράσεις όπως επίσης και θετική ανατροφοδότηση.

Συμπερασματικά, φαίνεται ότι ο προσδιορισμός της συγκεκριμένης έννοιας καθίσταται αρκετά σημαντικός, αφού φαίνεται ότι μπορεί να βοηθήσει και να συνδράμει στη βελτίωση της ποιότητας της κοινοτικής περίθαλψης, παρέχοντας περισσότερες πληροφορίες για τις ανάγκες των ασθενών με ψυχικές ασθένειες καθώς και να τονίσει τις απόψεις των κοινοτικών νοσηλευτών για το θέμα της φροντίδας (Yue, et al., 2020).

2.6.3 Ιαπωνία

Με την πάροδο των χρόνων, έχουν δημιουργηθεί πολλές νέες μέθοδοι οι οποίες ουσιαστικά υποστηρίζουν και βοηθούν τους κοινοτικούς νοσηλευτές να ξεπεράσουν οποιεσδήποτε δυσκολίες σε διάφορες ψυχιατρικές, αλλά και όχι μόνο, νοσηλευτικές υπηρεσίες.

Ερευνητική ποιοτική μελέτη η οποία διεξήχθη στην Ιαπωνία θέλησε να εξετάσει και να διευκρινίσει τη νοσηλευτική φιλοσοφία των κοινοτικών νοσηλευτών που εργάζονται σε διαφορετικούς ψυχιατρικούς νοσηλευτικούς φορείς κατ' οίκον. Η έρευνα χρησιμοποίησε ημιδομημένες συνεντεύξεις με 13 κοινοτικούς νοσηλευτές,

μέσω των οποίων σημειώθηκαν 3 θέματα, τα οποία περιλάμβαναν τον σεβασμό στον τρόπο ζωής τους, την εύρεση αρμονίας μεταξύ ζωής και εργασίας καθώς επίσης τη δημιουργία μιας κοινότητας όπου οι άνθρωποι που κατοικούν σε αυτή θα υποστηρίζουν ο ένας τον άλλον πέρα από τους ρόλους που θα έχουν υιοθετήσει. Συμπερασματικά, οι συγγραφείς υποστηρίζουν ότι τα προαναφερόμενα θέματα αποτελούν μια πολύτιμη και εξαιρετικά βοηθητική νοσηλευτική φιλοσοφία, μέσω της οποίας υποστηρίζεται η ανάρρωση των ασθενών με ψυχικές ασθένειες. Πιο συγκεκριμένα, φαίνεται με υποστηρίζεται ότι η δημιουργία μιας φιλοσοφίας είναι αναγκαία στις νοσηλευτικές δομές καθώς ενθαρρύνει τους νοσηλευτές υπενθυμίζοντάς τους τον σκοπό τους και ταυτόχρονα δρουν θετικά στα άτομα με ψυχικές ασθένειες βάζοντας προτεραιότητα την ανάρρωσή τους μέσω ενός μοντέλο αποκατάστασης (Tanaka, et al., 2018).

2.7. Κοινωνική νοσηλευτική σε άστεγους

Φαίνεται κατά τα χρόνια ότι οι άστεγοι άνθρωποι παραμένουν μια αρκετά περιθωριοποιημένη και ευάλωτη κοινωνική ομάδα, η οποία δυστυχώς αναπτύσσεται και εξακολουθεί να βρίσκεται υπό χαμένη φροντιστική επιμέλεια, με τις στατιστικές να καταγράφουν αυξανόμενους αριθμούς αναγκών τόσο υγειονομικού όσο και κοινωνικού φροντιστικού περιεχομένου. Πολλές ερευνητικές αναφορές δηλώνουν ότι ο συγκεκριμένος ευάλωτος πληθυσμός φαίνεται ότι έρχεται αντιμέτωπος με πολλά προβλήματα τόσο σωματικής όσο και ψυχικής υγείας, αφού πολλοί άστεγοι φαίνεται να κάνουν χρήση αλκοόλ, καπνίσματος ή ακόμα και ναρκωτικών ουσιών.

2.7.1 Ελλάδα

Στην Ελλάδα το 2018 διενεργήθηκε ποιοτική μελέτη με σκοπό τη συγκάλυψη επιστημονικού ελλείμματος το οποίο παρατηρήθηκε στην ελληνική βιβλιογραφία και έρευνα και αφορά στο κοινωνικό φαινόμενο των αστέγων στην Ελλάδα. Πιο αναλυτικά, η έρευνα είχε σκοπό να επιτεύξει την απόδοση των χαρακτηριστικών και των αναγκών των αστέγων και ταυτόχρονα να πραγματοποιήσει την ανάδειξη των αιτιακών παραγόντων οι οποίοι δρούσαν ουσιαστικά ως παρακινητικοί προς τους ίδιους, ώστε να αποφεύγουν τη διαμονή σε κάποιες κρατικές προσφερόμενες δομές. Η έρευνα χρησιμοποίησε ημιδομημένες συνεντεύξεις ώστε να εξετάσει 10 άστεγους

Έλληνες οι οποίοι διέμεναν στο κέντρο της Αθήνας, εξετάζοντας κυρίως τα αίτια τα οποία τους οδήγησαν στην αστεγία, τα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζουν κατά τη διάρκεια αυτής, όμως όπως και τρόπους και στρατηγικές τις οποίες έχουν υιοθετήσει ώστε να καταφέρουν να επιβιώσουν.

Τα αποτελέσματα της έρευνας επισήμαναν ότι οι αιτιολογικοί παράγοντες μέσω των οποίων οι συνεντευξιαζόμενοι κατέληξαν άστεγοι αφορούσαν κυρίως την έλλειψη εισοδήματος λόγω μακροχρόνιας ανεργίας, την έλλειψη ιδιόκτητης κατοικίας όπως επίσης και η έλλειψη η οικογενειακού ή γενικότερα κάποιου υποστηρικτικού περιβάλλοντος. Επιπλέον, όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι υπογράμμισαν το γεγονός ότι οι κρατικές υπηρεσίες και γενικότεροι νοσηλευτικοί φορείς τους έχουν εγκαταλείψει εντελώς, καθώς δεν υπάρχει κανένας εκπρόσωπος των φορέων αυτών ο οποίος να καταφέρει ή έστω να προσπαθήσει να τους προσεγγίσει για να τους ενημερώσει και να τους παρέχει κάποιου είδους βοήθεια. Επιπροσθέτως οι ίδιοι δήλωσαν ότι παλιότερα έχουν απευθυνθεί σε συγκεκριμένους φορείς και δομές ζητώντας βοήθεια και υποστήριξη, λαμβάνοντας την απάντηση ότι η διαδικασία αυτή είναι πολύ χρονοβόρα και περιλαμβάνει πολλά διαφορετικά γραφειοκρατικά ζητήματα. Τέλος, χρειάζεται να αναφερθεί ότι οι 8 από τους 10 συνεντευξιαζόμενους δήλωσαν ότι επισκέπτονται τα διάφορα συστήματα τα οποία οργανώνονται στο κέντρο της πόλης ώστε να λάβουν φαγητό, για τα οποία δεν είχαν ενημερωθεί ποτέ από κανέναν κρατικό φορέα, ενώ παραδέχονται ότι έμαθαν για αυτά είτε από κάποιον άλλο άστεγο είτε τυχαία.

Συμπερασματικά, η συγκεκριμένη ποιοτική μελέτη καθιστά επιβεβαιωμένο το γεγονός ότι υπάρχει επείγουσα ανάγκη αναμορφώσεις του υφιστάμενου προνοιακού συστήματος, κυρίως όσον αφορά την άμεση προσφορά στέγασης για τα άστεγα άτομα του ελλαδικού χώρου όπως επίσης και την υποστήριξη αυτών για την επανένταξη τους στο κοινωνικό σύνολο (Σωτηρίου, 2018).

2.7.2 Αφρική

Σε παγκόσμια κλίμακα, φαίνεται ότι η έλλειψη στέγης προκαλεί αυξανόμενη ανησυχία στους κρατικούς φορείς, καθώς τα άστεγα άτομα και οι οικογένειες αυτών, έχουν συχνά την ανάγκη χρησιμοποίησης υπηρεσιών υγείας, αφού έρχονται συνεχώς αντιμέτωποι με προκλήσεις στην υγεία τους εξαιτίας της έλλειψης ενός ασφαλούς και υγιές μέρους κατοικίας.

Η βιβλιογραφική ανασκόπηση η οποία διεξήχθη το 2020, ανάλυσε μελέτες οι οποίες είχαν πραγματοποιηθεί από το 1980 έως και το 2019, οι οποίες εξέταζαν τα προβλήματα υγείας που αντιμετώπιζαν οι άστεγοι ενήλικες στην περιοχή της Αφρικής καθώς και τη χρήση των υπηρεσιών υγείας από εκείνους. Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης βιβλιογραφικής ανασκόπησης παρουσίασαν 3 διαφορετικά θέματα από τις υπό ανάλυση μελέτες, τα οποία φανέρωναν τα έντονα προβλήματα σωματικής και ψυχικής υγείας με τα οποία έρχονταν αντιμέτωποι οι άστεγοι όπως επίσης και την τεράστια αξιοποίηση των υπηρεσιών υγείας, τις οποίες φαίνεται ότι χρειάζονταν σε τακτική βάση. Ωστόσο, μέσα σε όλα αυτά τα στοιχεία φανερώθηκε ότι τα προβλήματα υγείας μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών αστέγων επικρατούν, καθώς επίσης υπάρχει έλλειψη υπηρεσιών ψυχικής υγείας καθώς και υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης οι οποίες είναι άμεσα διαθέσιμες ώστε να χρησιμοποιηθούν από τα άστεγα άτομα.

Συμπερασματικά, η συγκεκριμένη έρευνα προτείνει ότι πρέπει να δοθεί η μέγιστη προσοχή στη δημιουργία σύνθετων και αποτελεσματικών μοντέλων παρέμβασης μέσω των οποίων θα επιτευχθεί η σωματική και ψυχιατρική φροντίδα του πληθυσμού αυτού ταυτόχρονα με την κοινωνική υποστήριξη για την αντιμετώπιση της υγείας τους (Osei Asibey, et al., 2020).

2.7.3 Αγγλία

Όπως είναι γνωστό, όταν τα άτομα έχουν περίπλοκες ανάγκες υγείας, αυτές είναι εξαιρετικά εύκολο να επιδεινωθούν από μια ανεπαρκή πρόσβαση στους υγειονομικούς φορείς και στην περίθαλψη αυτή καθαυτή.

Μια ποσοτική έρευνα η οποία διεξήχθη σε 19 περιοχές της Αγγλίας διερεύνησε τους παράγοντες οι οποίοι σχετίζονται με την πρόσβαση και τη χρήση της υγειονομικής περίθαλψης από άστεγα άτομα. Πιο αναλυτικά, η έρευνα εξετάζοντας ένα δείγμα 2.505 αστέγων, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα μεγαλύτερα εμπόδια όσον αφορά τη χρήση της υγειονομικής περίθαλψης φαίνεται να αντιμετωπίζονται από τους πιο ευάλωτους άστεγους. Συγκεκριμένα και παραδειγματικά, άστεγοι οι οποίοι δεν χρησιμοποιούν ούτε μερικά από τα καταλύματα τα οποία υπάρχουν προς χρήση για τα άτομα αυτά ήταν και πολύ λιγότερο να εγγραφούν και να παρακολουθήσουν κάποιον γενικό ιατρό καθώς είχαν χαμηλότερες πιθανότητες εισαγωγής στο νοσοκομείο αν αυτό χρειάζονταν ή ακόμα και χαμηλότερη πιθανότητα για τη χρήση ασθενοφόρου.

Συνεπώς, η έρευνα προτείνει την ανάγκη επιτακτικής κρατικής διαχείρισης της πρωτοβάθμιας περίθαλψης και των νοσοκομείων, ώστε αυτά να βελτιώσουν την ευκολία πρόσβασης για τον πληθυσμό των αστέγων, καθώς αποδείχθηκε ότι η πρόσβαση σε αυτές για τον κοινωνικό αυτόν πληθυσμό είναι ζωτικής σημασίας και αναγκαιότητας για την επιβίωσή τους (Elwell-Sutton, et al., 2017).

2.7.4 Βραζιλία

Πολλές βιβλιογραφικές αναφορές υποστηρίζουν ότι η έλλειψη στέγης αποτελεί ένα κοινωνικό φαινόμενο το οποίο είναι ουσιαστικά αποτέλεσμα των κοινωνικών ανισοτήτων που φαίνεται ότι διαδραματίζονται σε πολλά αναπτυγμένα ή ακόμα και αναπτυσσόμενα κράτη. Τα άτομα τα οποία δεν έχουν μια στέγη μέσα στην οποία μπορούν να εκπληρώσουν καθημερινές σωματικές και ψυχικές τους ανάγκες, φαίνεται ότι έχουν να αντιμετωπίσουν και να υποβάλλουν τον εαυτό τους στην καθημερινή βία, κυρίως εξαιτίας στην έκθεση του εαυτού τους σε ευάλωτες συνθήκες.

Ποιοτική μελέτη η οποία διεξήχθη στη Βραζιλία το 2018, εξέτασε 8 άστεγα άτομα έχοντας ως σκοπό να επιτευχθούν τη μεγαλύτερη κατανόηση των αναγκών και προσδοκιών ατόμων αυτών καθώς και της παραγωγής της φροντίδας τους. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης μελέτης αποτελεί ανάγκη των ατόμων που συμμετείχαν ήταν η επιβίωση από τη σκληρή καθημερινότητα καθώς και η πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας. Επιπλέον, φάνηκε ότι οι απώτερες προσδοκίες των αστέγων συμμετεχόντων ήταν η δυνατότητα έκφρασης της επιθυμίας τους για άμεση τουλάχιστον υγειονομική περίθαλψη, μέσω της οποίας θα μπορούν να γίνουν κατανοητές οι περιστάσεις με τις οποίες έρχονται αντιμέτωποι.

Συμπερασματικά, η προαναφερόμενη μελέτη επισημαίνει ότι ακόμη και κατά τη διάρκεια του σύγχρονου 21^{ου} αιώνα, υπάρχουν δυστυχώς ακόμα άτομα τα οποία δεν έχουν μια στέγη, ενώ ταυτόχρονα φαίνονται από το κράτος παραμελημένα ή τοποθετημένα σε δεύτερη μοίρα προσφέροντάς τους υγειονομική περίθαλψη η οποία δεν είναι ικανή να ανταπεξέλθει στο ύψος των αναγκών της υγείας της συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας, τονίζοντας έτσι την κοινωνική ανισότητα η οποία υπάρχει (Oliveira, et al., 2018).

Κεφάλαιο 3^ο

Κριτική Θεώρηση (Πίνακες Άρθρων)

3.1 Παρακάτω γίνεται χρήση 7 διαφορετικών πινάκων, ο καθένας εκ των οποίων αντιπροσωπεύει την κάθε ενότητα και περικλείει τα σημαντικότερα στοιχεία από τα επιλεγμένα και πλέον αναλυμένα άρθρα.

3.1.1 Κοινωνική νοσηλευτική

Πίνακας 1. Γενικές ανάγκες κοινωνικών νοσηλευτών

3.1.1 Κοινωνική Νοσηλευτική		
Αριθμός Άρθρων: 9 (αντιστοιχεί στο 32.1% από τα συνολικά άρθρα)		
Τίτλος	Αριθμός Άρθρων	Αναλογία %
Επανάταξη Βοηθητικού Περιεχομένου Νοσηλευτών	7	66%
Μείωση Κλινικών-Οργανωτικών Δραστηριοτήτων τεκμηρίωσης	1	17%
Αίσθημα Ασφάλειας και Σεβασμού παράλληλα με Παροχή Εκπαίδευσης και Εξοπλισμού με Πόρους	1	17%

3.1.2 Κοινωνική νοσηλευτική σε άτομα τρίτης ηλικίας

Πίνακας 2. Καθήκοντα και ανάγκες νοσηλευτών και ατόμων τρίτης ηλικίας

3.1.2 Κοινωνική Νοσηλευτική σε άτομα τρίτης ηλικίας		
Αριθμός Άρθρων: 3 (αντιστοιχεί στο 10.7% από τα συνολικά άρθρα)		
Τίτλος	Αριθμός Άρθρων	Αναλογία %
Καθήκοντα Κοινωνικού Νοσηλευτή	1	33.3%
Ανάγκη Νοσηλευτών για Διεύρυνση Πόρων	1	33.3%
Αναβάθμιση διάταξης και Υπηρεσιών προς Άτομα Τρίτης Ηλικίας	1	33.3%

3.1.3 Κοινοτική νοσηλευτική σε ΑΜΕΑ

Πίνακας 3. Καθήκοντα και ανάγκες νοσηλευτών και ΑΜΕΑ

3.1.3 Κοινοτική Νοσηλευτική σε ΑΜΕΑ		
Αριθμός Άρθρων: 3 (αντιστοιχεί στο 10.7% από τα συνολικά άρθρα)		
Τίτλος	Αριθμός Άρθρων	Αναλογία %
Ανάγκη Πρόσληψης Κοινοτικού Νοσηλευτικού Προσωπικού	1	33.3%
Καθήκον Αλληλεπίδρασης Νοσηλευτών με ΑΜΕΑ	1	33.3%
Ανάγκη ΑΜΕΑ για Παροχή Δίκαιης Νοσοκομειακής Φροντίδας	1	33.3%

3.1.4 Κοινοτική νοσηλευτική σε ανέργους

Πίνακας 4. Ανάγκες νοσηλευτών και ανέργων

3.1.4 Κοινοτική Νοσηλευτική σε ανέργους		
Αριθμός Άρθρων: 3 (αντιστοιχεί στο 10.7% από τα συνολικά άρθρα)		
Τίτλος	Αριθμός Άρθρων	Αναλογία %
Δημιουργία Κέντρων Κοινότητας προς Υποστήριξη Ανέργων	1	33.3%
Εθνική Παρέμβαση μέσω Υποστηρικτικού Προγράμματος Ανέργων	1	33.3%
Καλύτερη Οικονομική και Κοινωνική Υποστήριξη των Νοσηλευτικών Υπηρεσιών	1	33.3%

3.1.5 Κοινωνική νοσηλευτική σε μετανάστες

Πίνακας 5. Ανάγκες νοσηλευτών και μεταναστών

3.1.5 Κοινωνική Νοσηλευτική σε μετανάστες		
Αριθμός Άρθρων: 3 (αντιστοιχεί στο 10.7% από τα συνολικά άρθρα)		
Τίτλος	Αριθμός Άρθρων	Αναλογία %
Ανάγκη Εκμάθησης Αρχών Διαπολιτισμικής Φροντίδας	1	33.3%
Σεβασμός στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και Απόρριψη		
Εθνικών Μεταναστευτικών Πολιτικών	1	33.3%
Ενίσχυση Ποικιλομορφίας Κοινωνικού Εργατικού Δυναμικού	1	33.3%

3.1.6 Κοινωνική νοσηλευτική σε άτομα με ψυχική ασθένεια

Πίνακας 6. Καθήκοντα και ανάγκες νοσηλευτών και ατόμων με ψυχική ασθένεια

3.1.6 Κοινωνική Νοσηλευτική σε άτομα με ψυχική ασθένεια		
Αριθμός Άρθρων: 3 (αντιστοιχεί στο 10.7% από τα συνολικά άρθρα)		
Τίτλος	Αριθμός Άρθρων	Αναλογία %
Ανάγκη Αναπροσαρμογής Φροντιστηκών Οίκων Διαμονής	1	33.3%
Ανάγκη Ατόμων με Ψυχική Ασθένεια για Θεραπευτική Συμμαχία	1	33.3%
Ψυχολογική Εκπαίδευση Κοινωνικών Νοσηλευτικών για τον Προσδιορισμό του		
Ψυχολογικού και Εργασιακού Σκοπού τους	1	33.3%

3.1.7 Κοινωνική νοσηλευτική σε άστεγους

Πίνακας 7. Καθήκοντα και ανάγκες νοσηλευτών και άστεγων

3.1. 7 Κοινωνική Νοσηλευτική σε άστεγους		
Αριθμός Άρθρων: 4 (αντιστοιχεί στο 14.3% από τα συνολικά άρθρα)		
Τίτλος	Αριθμός Άρθρων	Αναλογία %
Ανάγκη Αναδιαμόρφωσης Προνοιακού Συστήματος προς Όφελος των Άστεγων	1	25%
Ανάγκη Δημιουργίας Μοντέλων Παρέμβασης για Επίτευξη Ψυχιατρικής Φροντίδας Άστεγων	1	25%
Ανάγκη Επιτακτικής Κρατικής Διαχείρισης Πρωτοβάθμιας Περίθαλψης για Διευκόλυνση Πρόσβασης Άστεγων	1	25%
Εξάλειψη της Κοινωνικής Ανισότητας Προσφέροντας ίσα δικαιώματα σε Άστεγους	1	25%

3.1.8 Συγκεντρωτικός Πίνακας Άρθρων

Πίνακας 8. Συγκεντρωτικός Πίνακας Άρθρων

Άρθρα	Αριθμός	Ποσοστό
Κοινωνική Νοσηλευτική	9	32.1%
Κοινωνική Νοσηλευτική σε Άτομα Τρίτης Ηλικίας	3	10.7%
Κοινωνική Νοσηλευτική σε ΑΜΕΑ	3	10.7%
Κοινωνική Νοσηλευτική σε ανέργους	3	10.7%
Κοινωνική Νοσηλευτική σε μετανάστες	3	10.7%
Κοινωνική Νοσηλευτική σε άτομα με ψυχική ασθένεια	3	10.7%
Κοινωνική Νοσηλευτική σε άστεγους	4	14.3%
Σύνολο Άρθρων	28	100%

Κεφάλαιο 4^ο

Αποτελέσματα - Συζήτηση

Μέσω της παρούσας οριοθετημένης βιβλιογραφικής ανασκόπησης, έγινε προσπάθεια να αναλυθούν εκτενέστερα τα καθήκοντα και οι ανάγκες τόσο των κοινοτικών νοσηλευτών και των φορέων στους οποίους αυτοί εργάζονται, όπως επίσης και ανάγκες οι οποίες παραμένουν σε μεγάλο βαθμό συγκεκριμένων ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Όπως είναι γνωστό, οι αρμοδιότητες και υποχρεώσεις των κοινοτικών νοσηλευτών δεν σταματούν ποτέ, ωστόσο φάνηκε μέσα από την ανασκόπηση ό τι υπάρχουν και πολλές ανάγκες των φορέων του κοινοτικού κλάδου οι οποίες παραμένουν ανεκπλήρωτες ή εκπληρωμένες σε έναν ελάχιστο βαθμό από τους κρατικούς φορείς, σε διαφορετικές χώρες, σε παγκόσμια κλίμακα.

Παρακάτω θα παρουσιαστούν και θα αναλυθούν τα αποτελέσματα της παρούσας οριοθετημένης βιβλιογραφικής ανασκόπησης, καθώς αυτά θα ταξινομηθούν σε 7 διαφορετικά πεδία. Πιο αναλυτικά, τα πεδία αυτά περιλαμβάνουν την κοινοτική νοσηλευτική, την κοινοτική νοσηλευτική σε άτομα τρίτης ηλικίας, την κοινοτική νοσηλευτική σε αμεα, κοινοτική νοσηλευτική σε ανέργους, κοινοτική νοσηλευτική σε μετανάστες, κοινοτική νοσηλευτική σε άτομα με ψυχική ασθένεια και κοινοτική νοσηλευτική σε αστέγους.

4.1 Κοινοτική νοσηλευτική

Όπως έχει υποστηριχθεί ανά τα χρόνια, αποτελεί παγκόσμια υποχρέωση το γεγονός να υπάρχουν σε όλες τις ιατρικές δομές επαρκή ιατρικό προσωπικό, του οποίου οι ανάγκες θα είναι καλυμμένες αλλά και η εκπαίδευσή του θα είναι επαρκής και κατά το δυνατότερο εφικτό συνεχής. Από την ίδια μεριά και όσον αφορά τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, αποτελεί επίσης κρατική υποχρέωση τα άτομα αυτά να λαμβάνουν ισάξια με τους απλούς πολίτες την ιατρική περίθαλψη και να μην λαμβάνουν συμπεριφορές οι οποίες υποδεικνύουν κοινωνική ανισότητα.

Έρευνες οι οποίες διεξήχθησαν στον ελληνικό χώρο, τόνισαν την ανάγκη άμεσης επανένταξης βοηθητικού περιεχομένου σε πολλούς διαφορετικούς υγειονομικούς κλάδους, καθώς φαίνεται ότι υπάρχουν πολλαπλές ελλείψεις οι οποίες οδηγούν μόνο σε δυσάρεστα αποτελέσματα για την κοινωνική περίθαλψη. Ταυτόχρονα, σημείωσαν σύμφωνα με στοιχεία ότι οι ευάλωτες κοινωνικές ομάδες στον ελλαδικό χώρο χρήζουν άμεσης τόσο κοινωνικής όσο και κρατικής υποστήριξης, διότι ακόμη και τώρα φαίνεται

ότι έρχονται αντιμετώπι με πολλαπλές κοινωνικές ανισότητες (Κοτζαμπασάκη & Λαζάρου, 2017. Μαστοράκης και συν., 2019. Παπακωνσταντίνου και συν., 2017).

Τα προαναφερόμενα αποτελέσματα όσων αφορούν τον ιατρικό κλάδο, υποστήριξε πρόσφατη ερευνητική μελέτη η οποία διεξήχθη στην Ολλανδία. Πιο αναλυτικά, τα αποτελέσματα της μελέτης σημείωσαν ότι οι κρατικοί φορείς χρειάζεται να ακολουθήσουν εντατική μείωση των δραστηριοτήτων τεκμηρίωσης τόσο των κλινικών όσο και των οργανωτικών, καθώς οι κοινοτικοί νοσηλευτές πρέπει να βοηθηθούν να μειώσουν το τεράστιο φόρτο εργασίας τους, ώστε να καταφέρουν και οι ίδιοι να είναι πιο αποδοτικοί κατά τη διάρκεια της προσφοράς υγείας (De Groot, et al., 2022).

Παράλληλα, παρόμοια αποτελέσματα φαίνεται ότι πρόσφερε 4 χρόνια πριν έρευνα που διεξήχθη στην Ιρλανδία, η οποία επίσης τόνισε ότι έχοντας ως σκοπό να επιτύχει το κράτος μια σωστή και σεβάσμια διαχείριση του εργαζόμενου κοινοτικού προσωπικού, χρειάζεται να κάνει τους νοσηλευτές να νιώσουν ασφάλεια. Επίσης υποστηρίχθηκε ότι οι νοσηλευτές πρέπει να είναι εξοπλισμένοι με τους κατάλληλους πόρους, έχοντας κατοχυρώσει τις κατάλληλες δεξιότητες και γνώσεις μέσω προηγούμενης εκπαίδευσης (Phelan, et al., 2018).

4.2 Κοινοτική νοσηλευτική σε άτομα τρίτης ηλικίας

Όσον αφορά την κοινοτική νοσηλευτική σε άτομα τρίτης ηλικίας, τα αποτελέσματα της ανασκόπησης κατάφεραν να καταστήσουν καθαρά ότι ένα από τα κύρια καθήκοντα ενός κοινοτικού νοσηλευτή φαίνεται να είναι η διασφάλιση μιας υγιούς ψυχικής και σωματικής καθημερινότητας με τα ευάλωτα άτομα της συγκεκριμένης ομάδας, τα οποία φαίνεται μέσα από έρευνες να έρχονται συνεχώς αντιμετώπι με πολλαπλά εμπόδια (Μιχαηλίδη, 2019). Ταυτόχρονα, έρευνα η οποία διεξήχθη στην Κίνα και η οποία εξέτασε τα περιβάλλοντα και τις εγκαταστάσεις της λειτουργικής διάταξης αλλά και της γενικότερης παροχής υπηρεσιών στην ευάλωτη πληθυσμιακή ομάδα αυτή, κατέληξε στο γεγονός ότι υπάρχει τεράστια ανάγκη αναβάθμισης και βελτιστοποίησης αυτών, έχοντας ως σκοπό να καλύψουν τις βιολογικές αλλά και τις λειτουργικές ανάγκες αυτού του ευάλωτου κοινωνικού πληθυσμού (Yang, et al., 2020).

Όσον αφορά τους κοινοτικούς νοσηλευτές οι οποίοι εστιάζουν στη συγκεκριμένη ευάλωτη κοινωνική ομάδα, έρευνα στη Νορβηγία έδειξε ότι και εκεί υπάρχει ανάγκη και διεύρυνση των πόρων οι οποίοι χρησιμοποιούνται για την κατ' οίκον νοσηλεία, με απώτερο σκοπό την πρόληψη και μείωση των συμπτωμάτων των ασθενών αυτών

όπως επίσης και στη διατήρηση της λειτουργικής τους κατάστασης (Naess, et al., 2017).

4.3 Κοινοτική νοσηλευτική σε ΑΜΕΑ

Αναφορικά με την κοινοτική νοσηλευτική σε ΑΜΕΑ, έρευνα η οποία διεξήχθη 2 χρόνια πριν στον ελλαδικό χώρο σημείωσε ότι ο κοινοτικός νοσηλευτικός τομέας εξακολουθεί ακόμα και τώρα να είναι ελλιπής από ιατρικό προσωπικό, αφού συγκεκριμένα δεν περιλαμβάνει ούτε το μέγιστο αναγκαίο αριθμό κοινοτικών νοσηλευτών οι οποίοι μπορούν να εξυπηρετήσουν και να περιθάλψουν την ευάλωτη αυτή κοινωνική ομάδα όταν χρειαστεί (Γογουροπούλου, 2021).

Έρευνα η οποία διεξήχθη μια τριετία νωρίτερα στη Σκωτία, περιέγραψε ότι οι ενήλικες με διανοητική αναπηρία φαίνεται ότι λαμβάνουν σημαντικά φτωχότερη νοσοκομειακή φροντίδα, παρότι ανήκουν στο φάσμα των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Η συγκεκριμένη μελέτη τόνισε την ανάγκη να δημιουργηθεί ένα πρακτικό και εφαρμόσιμο μέσο το οποίο θα υποστηρίξει το κοινοτικό νοσηλευτικό προσωπικό να έρθει αντιμέτωπο με οποιεσδήποτε προκλήσεις που πιθανόν να αντιμετωπίζει, ώστε να μπορέσει τελικά το ίδιο να επισπεύσει την παροχή ειδικής νοσοκομειακής φροντίδας, όπως τουλάχιστον φαίνεται ότι πληθυσμός αυτός έχει ανάγκη (Cooper, et al., 2018).

4.4 Κοινοτική νοσηλευτική σε ανέργους

Έρευνα η οποία διεξήχθη στην Ελλάδα και εξέτασε την παροχή κοινοτικής νοσηλευτικής σε άνεργα άτομα, πρότεινε την ανάγκη άμεσης συμβολής της πολιτείας στη δημιουργία διαφόρων προγραμμάτων τόσο ψυχολογικής όσο και πρακτικής υποστήριξης, ώστε να δείξουν στα άτομα αυτά ότι δεν είναι μόνοι στην κατάσταση που αντιμετωπίζουν και υπάρχουν διεξοδικές επιλογές. Πιο αναλυτικά οι ερευνητές πρότειναν την κρατική επένδυση σε ειδικά κέντρα κοινότητας, μέσω των οποίων θα υποστηρίζονται τα άνεργα άτομα καθώς και οι ανάγκες αυτών, ενώ ταυτόχρονα θα τα βοηθούν στην εύρεση εργασίας (Νάνου και συνεργάτες, 2018). Πέντε χρόνια αργότερα η έρευνα των Hollederer και Jahn, υποστήριξε την προηγούμενη ερευνητική αναφορά και πρότεινε την εισαγωγή ενός προγράμματος με την ονομασία JOBS, ως μια εθνική παρέμβαση η οποία θα αποτελέσει έναν από τους πιο ωφέλιμους τρόπους υποστήριξης

της ευάλωτης κοινωνικής ομάδας των ανέργων. Μέσα από την πράξη αυτή υποστηρίζεται ότι η ομάδα αυτή θα λάβει μια ώθηση ώστε να επιτύχει αρχικά μια καλύτερη υγεία τόσο ψυχική όσο και σωματική, ενώ ταυτόχρονα θα αυξήσει τις πιθανότητες της να γίνει επαναπρόσληψη σε κάποιον εργασιακό τομέα (Hollederer & Jahn, 2023).

Ωστόσο, μέσα σε όλα αυτά αξίζει να αναφερθεί και μία ακόμα έρευνα η οποία διεξήχθη στην Ελβετία, η οποία εξέτασε την ευάλωτη αυτή κοινωνική ομάδα των ανέργων και κατέληξε στο γεγονός ότι οι κοινοτικές νοσηλευτικές υπηρεσίες ψυχικής υγείας οι οποίες έχουν ως απώτερο στόχο τη βοήθεια ειδικά των ατόμων αυτών, χρειάζεται να κατέχουν την ίδια εξέχουσα θέση στο υπάρχον κρατικό σύστημα ψυχικής υγείας με τις υπόλοιπες υπηρεσίες, καθώς επίσης είναι σημαντική και μια καλύτερη αποζημίωση του φορέα αυτού ώστε να μπορούν με πιο άμεσο τρόπο να υποστηρίζουν την ευάλωτη κοινωνική ομάδα (Burr & Richter, 2021).

4.5 Κοινοτική νοσηλευτική σε μετανάστες

Μέσω ερευνητικής μελέτης για την κοινοτική νοσηλευτική στην ευάλωτη κοινωνική ομάδα των μεταναστών, επισημάνθηκε η επιτακτική ανάγκη ενίσχυσης της ποικιλομορφίας του εργατικού δυναμικού των νοσοκομείων και των κέντρων υγείας, όπως επίσης και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας όπου θα προσφέρεται η υπηρεσία διερμηνείας ξένων γλωσσών, ώστε να επιτυγχάνεται η επικοινωνία μεταξύ του επαγγελματία και του ασθενή (Susanto, 2018). Παρομοίως, έρευνα στον ελλαδικό χώρο επίσης σημείωσε την επιτακτική εκπλήρωση της ανάγκης εκμάθησης των βασικών αρχών διαπολιτισμικής φροντίδας του ιατρικού προσωπικού όπως επίσης και η ανάγκη εκπαίδευσης μέσω σεμιναρίων και επιμορφώσεων επί του θέματος, κυρίως εξαιτίας των αποτελεσμάτων της έρευνας μέσω της οποίας φάνηκε ότι ένα μεγάλο μέρος του κοινοτικού νοσηλευτικού προσωπικού αδυνατούσε να επικοινωνήσει και να εξυπηρετήσει σωστά την ευάλωτη αυτή κοινωνική ομάδα (Γρηγοροπούλου και συνεργάτες, 2020).

Προς υποστήριξη των 2 προαναφερόμενων μελετών, έρευνα η οποία διεξήχθη στη Νορβηγία τόνισε ότι οι κρατικοί φορείς πρέπει πλέον να επιτρέψουν απλές εθνικές μεταναστευτικές πολιτικές να μπορούν να συγκροούνται, ώστε τελικά να υπερνικούν τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα (Kvamme & Voldner, 2022).

4.6 Κοινωνική νοσηλευτική σε άτομα με ψυχική ασθένεια

Συνοπτικά και όσον αφορά την κοινωνική νοσηλευτική σε άτομα με ψυχική ασθένεια, περιεγράφηκε μέσω μελετών της τελευταίας πενταετίας ότι η θεραπευτική συμμαχία μπορεί να συνδράμει στη βελτίωση της ποιότητας και της κοινωνικής περίθαλψης, αφού παρέχει τις περισσότερες πληροφορίες για τις ανάγκες του ασθενή με ψυχική ασθένεια (Yue, et al., 2020), ενώ η δημιουργία μιας φιλοσοφίας στις νοσηλευτικές δομές φαίνεται ότι ενθαρρύνει τους επαγγελματίες νοσηλευτές αφού τους υπενθυμίζει τον σκοπό τους, προτρέποντάς τους να βάλουν ως προτεραιότητα την ανάρρωση του ατόμου με ψυχική ασθένεια (Tanaka, et al., 2018). Ωστόσο, αποτελέσματα τα οποία διεξήχθησαν σε ελληνικό χώρο έδειξαν ότι παραμονή των ατόμων με ψυχική ασθένεια σε κάποια δομή ή οίκο φροντίδας, αποτελεί ουσιαστικό εμπόδιο στο πέρασμα των ίδιων των ατόμων αυτών από την ψυχική διαταραχή στην ανάρρωση (Lentis, 2023).

4.7 Κοινωνική νοσηλευτική σε άστεγους

Όσον αφορά την κοινωνική νοσηλευτική σε άστεγους, φαίνεται ότι πολλές χώρες και ολόκληρα κράτη ανά τον κόσμο μέσω ερευνών που διεξάγονται εκεί καταλήγουν στο ίδιο συμπέρασμα ότι δηλαδή υπάρχει επείγουσα ανάγκη αναμορφώσεως του υφιστάμενου προνοιακού συστήματος (Σωτηρίου, 2018). Επίσης, υπάρχει και ανάγκη άμεσης και επιτακτικής κρατικής διαχείρισης της πρωτοβάθμιας περίθαλψης αλλά και του νοσοκομείου, ώστε αυτά από τη μία να βελτιώσουν την ευκολία πρόσβασης για τον πληθυσμό των αστέγων (Elwell-Sutton, et al., 2017) και από την άλλη να βελτιώσουν την προσφορά υγειονομικής περίθαλψης, αφού η τωρινή φαίνεται ότι δεν είναι ικανή να ανταπεξέλθει στο ύψος των αναγκών της υγείας της συγκεκριμένης ευάλωτης κοινωνικής ομάδας, τονίζοντας έτσι την κοινωνική ανισότητα η οποία υπάρχει (Oliveira, et al., 2018). Επιπροσθέτως, έρευνα η οποία διεξήχθη και ερεύνησε δείγμα στην Αφρική επισήμανε ότι πρέπει να δοθεί η μέγιστη προσοχή στη δημιουργία σύνθετων και αποτελεσματικών μοντέλων παρέμβασης, μέσω των οποίων θα επιτευχθεί η σωματική και ψυχιατρική φροντίδα του ευάλωτου κοινωνικού πληθυσμού των αστέγων, ταυτόχρονα με την κοινωνική υποστήριξη για την αντιμετώπιση της υγείας τους (Osei Asibey, et al., 2020).

Κεφάλαιο 5° Συμπεράσματα

Θεωρείται εύλογο να αναφερθεί ότι η παρούσα ακαδημαϊκή βιβλιογραφική ανασκόπηση επισήμανε ότι υπάρχουν πολλαπλές ανάγκες στα υγειονομικά συστήματα ανά τα κράτη και όχι μόνο στον ελλαδικό χώρο, γεγονός το οποίο υπογραμμίζει τη σημαντικότητα της άμεσης υποστήριξης και αναβάθμισης της κοινοτικής νοσηλευτικής από τους κρατικούς φορείς.

Πιο αναλυτικά τα κεντρικά συμπεράσματα στα οποία οδήγησε η παρούσα βιβλιογραφική ανασκόπηση περιλαμβάνουν την ανάδειξη των αποτελεσμάτων προηγούμενων ερευνών και μελετών τόσο του ελλαδικού όσο και του εξωτερικού χώρου, υπογραμμίζοντας την ανάγκη η οποία υπάρχει για κρατική παρέμβαση στους κοινοτικούς νοσηλευτικούς φορείς με απώτερο σκοπό την ενίσχυσή τους από όλα τα μέτωπα, ώστε να μπορέσουν να προσφέρουν καλύτερες υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης σε όλα τα άτομα αλλά ιδιαίτερα στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες που φαίνεται ότι ακόμα και τώρα στον εικοστό πρώτο αιώνα έχουν να ανταπεξέλθουν απέναντι στην παρουσία κοινωνικών ανισοτήτων. Το ανησυχητικό γεγονός είναι ότι φαίνεται το πρόβλημα και ζήτημα αυτό να υπάρχει και να περιγράφεται σε πολλές διαφορετικές χώρες, σε όλο τον κόσμο, και όχι μόνο για παράδειγμα στις ευρωπαϊκές χώρες ή στις δυτικές. Συνεπώς χρειάζεται να ειπωθεί το έλλειμμα με το οποίο πρέπει να έρθουν αντιμέτωποι όλοι οι κρατικοί φορείς σε όλες τις προαναφερόμενες χώρες, καθώς μέσα από τις προαναφερόμενες ερευνητικές μελέτες έγινε περισσότερο κατανοητή η ανάγκη η οποία υπάρχει για άμεση παρέμβαση.

Τέλος, μπορεί να ειπωθεί ότι μέσα από την παρούσα βιβλιογραφική ανασκόπηση φάνηκε ότι η υπάρχουσα διαθέσιμη έρευνα για το συγκεκριμένο θέμα είναι αρκετά περιορισμένη, έως μηδαμινή τουλάχιστον στον ελλαδικό χώρο, αφού κυριαρχούν οι βιβλιογραφικές ανασκοπήσεις επί του θέματος και απουσιάζουν κατά κύριο λόγο οι ερευνητικές μελέτες. Με αυτόν τον τρόπο, προτείνεται και υποστηρίζεται ότι υπάρχει μια επιτακτική ανάγκη για έρευνα η οποία θα χαρακτηρίζεται περισσότερο ενδεδειγμένη και η οποία θα αφορά την κοινοτική νοσηλευτική και την προαγωγή υγείας στις ευάλωτες και περιθωριοποιημένες ομάδες του ελλαδικού χώρου, κυρίως μέσω ποσοτικής ερευνητικής μελέτης με τη χρήση ερωτηματολογίων.

Βιβλιογραφία

- Akanle, O., Ademuson, A. O., & Shittu, O. S. (2020). Scope and limitation of study in social research. *Contemporary issues in social research*, 105-114.
- Baah, F. O., Teitelman, A. M., & Riegel, B. (2019). Marginalization: Conceptualizing patient vulnerabilities in the framework of social determinants of health—An integrative review. *Nursing inquiry*, 26(1).
- Βασιλείου, Μ. Ζ., & Λουκάς, Ε. Κατ' οίκον Φροντίδα Υγείας: Διερεύνηση του ρόλου του κοινοτικού νοσηλευτή στην φροντίδα ογκολογικών ασθενών, σε σχέση με τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στο περιβάλλον τους.
- Bourgois, P., Holmes, S. M., Sue, K., & Quesada, J. (2017). Structural vulnerability: operationalizing the concept to address health disparities in clinical care. *Academic medicine: journal of the Association of American Medical Colleges*, 92(3), 299.
- Burr, C., & Richter, D. (2021). Predictors of community mental health nursing services use in Switzerland: results from a representative national survey. *International Journal of Mental Health Nursing*, 30(6), 1640-1648.
- Γιδά, Ε., (2020). Κοινωνική Νοσηλευτική σε Εφήβους Ευάλωτων Κοινωνικών ομάδων.
- Γίγη, Ι. (2023). Οι απόψεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην περιφερειακή ενότητα Πειραιά ως προς τη συμβολή των σχολικών νοσηλευτών στην προαγωγή της υγείας της σχολικής μονάδας.
- Γογουροπούλου, Σ. (2021). *Η αξιολόγηση και ο βαθμός ικανοποίησης των εξυπηρετούμενων από τις παρεχόμενες υπηρεσίες του προγράμματος " Βοήθεια στο σπίτι" του δήμου Αγιάς* (Master's thesis).
- Cooper, S. A., Hughes-McCormack, L., Greenlaw, N., McConnachie, A., Allan, L., Baltzer, M., ... & Morrison, J. (2018). Management and prevalence of long-term conditions in primary health care for adults with intellectual disabilities compared with the general population: A population-based cohort study. *Journal of applied research in intellectual disabilities*, 31, 68-81.
- De Groot, K., De Veer, A. J., Munster, A. M., Francke, A. L., & Paans, W. (2022). Nursing documentation and its relationship with perceived nursing workload: a mixed-methods study among community nurses. *BMC nursing*, 21(1), 1-12.

- Elwell-Sutton, T., Fok, J., Albanese, F., Mathie, H., & Holland, R. (2017). Factors associated with access to care and healthcare utilization in the homeless population of England. *Journal of Public Health, 39*(1), 26-33.
- Ηλιοπούλου, Π. (2021). Διαταραχές προσωπικότητας, νοσηλευτική παρέμβαση.
- Healy, L. M., & Thomas, R. L. (2020). *International social work: Professional action in an interdependent world*. Oxford University Press.
- Hollederer, A., & Jahn, H. J. (2023). Results from a Nationwide evaluation study of labor market-integrative health promotion for the unemployed: impact of the JOBS program Germany. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 20*(19), 6835.
- Jesus, V. S. D., Siqueira, S. M. C., Camargo, C. L. D., Felzemburgh, R. D. M., Whitaker, M. C. O., Santos, M. L. D., & Almeida, C. L. D. (2018). Promotion of health, sustainability and social development of a vulnerable community. *Revista Brasileira de Enfermagem, 71*, 3109-3114.
- Κάππου, Μ. (2018). Το μεταναστευτικό ρεύμα στην Ελλάδα και ο ρόλος του νοσηλευτή στην προαγωγή της υγείας τους.
- Karagkounis, V. (2017). Social work in Greece in the time of austerity: Challenges and prospects. *European Journal of Social Work, 20*(5), 651-665.
- Khan, M., Alam, I., & Ullah, A. (2022). Analysing the social exclusion and extent of drug addiction among youth in rural areas of Dir Lower, Khyber Pakhtunkhwa, Pakistan. *Journal of Humanities, Social and Management Sciences (JHSMS), 3*(1), 230-242.
- Κοτζαμπασάκη, Μ. & Λαζάρου, Ζ. (2017). Κοινωνική-κοινοτική ψυχιατρική και ψυχοκοινωνική αποκατάσταση τον 21ο αιώνα. Ο ρόλος του νοσηλευτή.
- Κρέπια, Β. (2018). Διερεύνηση της σχέσης μεταξύ μετασχηματιστικής νοσηλευτικής ηγεσίας και επαγγελματικής ικανοποίησης του νοσηλευτικού προσωπικού που εργάζεται σε νοσοκομεία του ΕΣΥ στην Ελλάδα.
- Kvamme, E., & Voldner, N. (2022). Public health nurses' encounters with undocumented migrant mothers and children. *Public Health Nursing, 39*(1), 286-295.
- Lentis, D. (2023). Deinstitutionalisation of patients with Severe Mental Illness in Greece: Comparing and contrasting issues of treatment in mental health institutions vs community care units. *Dialogues in Clinical Neuroscience & Mental Health, 6*(4), 149-158.

- Lovell, A., & Bailey, J. (2017). Nurses' perceptions of personal attributes required when working with people with a learning disability and an offending background: a qualitative study. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing, 24*(1), 4-14.
- Μαστοράκης, Δ., Τσιγώνης, Ν., & Σπυριδοπούλου, Ε. (2019). Επαγγελματική και κοινωνική αποκατάσταση νοσηλευτών ΤΕΙ Κρήτης σε περίοδο οικονομικής κρίσης.
- Μητροπούλου, Β. & Παπαευθυμίου, Α. Α. (2018). Αποτύπωση της λειτουργίας του κοινωνικού φαρμακείου του δήμου Λαμιέων και ο ρόλος του κοινοτικού νοσηλευτή στην προαγωγή της ορθής διαχείρισης φαρμάκων.
- Μιχαήλ, Κ. (2021). Οι πολιτιστικοί οργανισμοί ως φορείς κοινωνικής αλλαγής. Μελέτη πρωτοποριακών όψεων καθολικής σχεδίασης σε πολιτιστικούς οργανισμούς στην Ελλάδα της κρίσης (2010–2020).
- Μιχαηλίδη, Λ. (2019). Η συμβολή του νοσηλευτή στην αλλαγή των στερεότυπων για την τρίτη ηλικία.
- Μιχαηλίδου, Α. (2019). Κοινωνική νοσηλευτική και ηλεκτρονική υγεία. Διερεύνηση των τομέων ηλεκτρονικής υγείας και εφαρμογή στην κοινοτική νοσηλευτική.
- Næss, G., Kirkevold, M., Hammer, W., Straand, J., & Wyller, T. B. (2017). Nursing care needs and services utilised by home-dwelling elderly with complex health problems: observational study. *BMC health services research, 17*, 1-10.
- Νάνου, Τ., Παρασύρης, Ι., & Χατζή, Σ. (2018). Διερεύνηση άγχους και καταθλιπτικών συμπτωμάτων σε ανέργους του Νομού Ηρακλείου σε περίοδο οικονομικής κρίσης.
- Νταλαμήσιου, Ε. (2023). *Επαγγελματική εξουθένωση στους επαγγελματίες Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας.*
- Oliveira, D. M. D., Expedito, A. C., Aleixo, M. T., Carneiro, N. S., Jesus, M. C. P. D., & Merighi, M. A. B. (2018). Needs, expectations and care production of people in street situation. *Revista brasileira de enfermagem, 71*, 2689-2697.
- Osei Asibey, B., Conroy, E., & Marjadi, B. (2020). Health problems and healthcare service utilisation amongst homeless adults in Africa-a scoping review. *BMC Public Health, 20*(1), 1-12.
- Papadopoulos, I., Taylor, G., Ali, S., Aagard, M., Akman, O., Alpers, L. M., ... & Zorba, A. (2017). Exploring nurses' meaning and experiences of compassion:

- an international online survey involving 15 countries. *Journal of Transcultural Nursing*, 28(3), 286-295.
- Παπάρα, Σ. (2023). Ευπαθείς ομάδες ως μέρος του ελληνικού κοινωνικού ιστού: προγράμματα ενίσχυσης για ευπαθείς κοινωνικές ομάδες-οικονομικός αντίκτυπος και στρατηγικές διαχείρισης (των δομών) στήριξης των ευπαθών ομάδων.
- Παπακωνσταντίνου, Δ., Κουρέας, Γ., & Σοφοκλέους, Α. (2017). Η φροντίδα σε κρίση: οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στο ιατρονοσηλευτικό προσωπικό.
- Paul, J., & Barari, M. (2022). Meta-analysis and traditional systematic literature reviews—What, why, when, where, and how?. *Psychology & Marketing*, 39(6), 1099-1115.
- Phelan, A., McCarthy, S., & Adams, E. (2018). Examining missed care in community nursing: A cross section survey design. *Journal of advanced nursing*, 74(3), 626-636.
- Piñeiro, E., Pasche, N., & Locher, N. (2023). Policing the In/Exclusion of Social Marginality: The Preventive Regulation of Public Space in Urban Switzerland. *Social Inclusion*, 11(3), 82-92.
- Πλιάκα, Α., & Καρούζου, Ε. Α. (2023). Στάσεις και αντιλήψεις των ανήλικων που διαμένουν σε αγροτικές περιοχές του νομού Ηρακλείου για το αλκοόλ.
- Rodriguez-Seijas, C., Eaton, N. R., & Pachankis, J. E. (2019). Prevalence of psychiatric disorders at the intersection of race and sexual orientation: Results from the National Epidemiologic Survey of Alcohol and Related Conditions-III. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 87(4), 321.
- Rozendo, C. A., Salas, A. S., & Cameron, B. (2017). A critical review of social and health inequalities in the nursing curriculum. *Nurse education today*, 50, 62-71.
- Sapountzi-Krepia, D., Dimitriadou, A., Sakellari, E., Psychogiou, M., Krepia, V., & Raftopoulos, V. (2007). The concept "nursing" in Greece: a focus group approach. *Health Science journal: International Journal of Nursing Research and Review*.
- Shaw, R. M., Howe, J., Beazer, J., & Carr, T. (2020). Ethics and positionality in qualitative research with vulnerable and marginal groups. *Qualitative Research*, 20(3), 277-293.

- Sourtzi, P., & Kalokerinou, A. (2003). Public health nursing in Greece. *Professioni Infermieristiche*, 56(4), 195-200.
- Susanto, T. (2018). Public health nurse services for maternal-child immigrant healthcare: A literature review. *Central European Journal of Nursing and Midwifery*, 9(3), 873.
- Σωτηρίου, Ε. (2018). Οι Έλληνες άστεγοι στο κέντρο της Αθήνας που ζουν στο δρόμο.
- Tanaka, K., Hasegawa, M., Nagayama, Y., & Oe, M. (2018). Nursing Philosophy of community mental health nurses in Japan: A qualitative, descriptive study. *International Journal of Mental Health Nursing*, 27(2), 765-773.
- Τραγουλιά, Π. (2016). Νοσηλευτική επαγγελματικής υγείας τα τελευταία 6 χρόνια στην Ελλάδα και διεθνώς. Οριοθετημένη ανασκόπηση άρθρων (scoping review).
- Tsitselikis, K. (2019). Refugees in Greece: facing a Multifaceted labyrinth. *International Migration*, 57(2), 158-175.
- Τσουκαρέλλη, Κ. (2023) Πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας και Βοήθεια στο Σπίτι.
- Yang, Z., Jiang, Y., Wang, M., & Zeng, H. (2020). Current status and challenges of community-based elderly care centers in chongqing, China: A cross-sectional study. *Risk Management and Healthcare Policy*, 2975-2983.
- Yue, P., Xu, T., Greene, B., Wang, Y., Wang, R., Dai, G., & Xu, L. (2020). Caring in community nursing practice: Inductive content analysis reveals an inter-dynamic system between patients and nurses. *Journal of Clinical Nursing*, 29(15-16), 3025-3041.
- Ζαρογιάννης, Δ. (2023). *Η χρήση των μεθόδων της αναλυτικής των δεδομένων και της στατιστικής μηχανικής μάθησης στην προαγωγή της υγείας* (Master's thesis, Πανεπιστήμιο Πειραιώς).